

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Hvorfor investerer menn i større grad enn kvinner i aksjer?

Why do men invest in stocks in a higher degree than women?

Hedda Johnsen Rysjedal

Ida Marie Skarheim Magelssen

Økonomi og jus

Institutt for økonomi og administrasjon

Veileder: Torbjørn Årethun

14.05.2020

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til allekilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Denne oppgaven er skrevet som den avsluttende delen av vår treårige bachelorutdanning i Økonomi og Jus ved Høgskulen på Vestlandet, campus Sogndal. Oppgaven tar for seg ulike forklaringer på hvorfor menn i større grad enn kvinner investerer i aksjer. Vi har arbeidet jevnt med oppgaven siden semesterstart, og har hatt et kjempefint samarbeid. Det har vært en spennende oppgave, og vi har lært mye underveis. Vi har fått et produkt vi er stolte av å kunne presentere.

Vi vil benytte anledningen til å takke vår veileder, Torbjørn Årethun, for godt samarbeid og god veiledning i løpet av våren. Videre vil vi takke alle som tok seg tid til å hjelpe oss med å stille til intervju. Vi vil også takke familie som har hjulpet med korrekturlesing, i tillegg til å ha bidratt med støtte og veiledning i en travel prosess.

Sogndal, 14. mai 2020

Hedda Johnsen Rysjedal

Ida Marie Skarheim Magelssen

Sammendrag

I denne studien undersøker vi ulike grunner til at menn velger mer usikre investeringer enn kvinner. Det er store forskjeller i inntekt og formue mellom menn og kvinner i Norge (SSB, 2018). En viktig grunn mange peker på er at menn i større grad investerer formuen sin i risikoprosjekter med høyere, forventet avkastning. Det er begrenset hvor mye forskning det er gjort på dette området. Usikre investeringer er et omfattende område, vi valgte derfor å avgrense oppgaven til å kun undersøke enkeltaksjer og aksjefond. Problemstillingen ble derfor følgende:

Hvorfor investerer menn i større grad enn kvinner i aksjer?

Vi gjennomførte syv individuelle dybdeintervju, fem kvinner og to menn. Mennene i undersøkelsen er i to ulike livssituasjoner, én er gift og i 40-årene og den andre er en student i 20-årene. Begge investerer i enkeltaksjer. Vi har én kvinnelig student som investerer i enkeltaksjer/aksjefond, to single kvinner som ikke investerer og to gifte kvinner som investerer i enkeltaksjer/aksjefond.

Våre funn viser at det er flere grunner til at menn i større grad enn kvinner investerer i aksjer. Ett av resultatene vi kom frem til er at kvinner og menn har ulik atferd i økonomien. Dette fører til at de investerer forskjellig i risikofylte investeringer. Ulik kunnskap og ulik bruk av tid er to av faktorene som bidrar til å forklare forskjellene i atferd på finansmarkedene mellom kvinner og menn. Kulturell og sosial kapital er med på å forsterke kjønns skillet. Høyere kunnskapsnivå om makroøkonomiske forhold, finansielle instrumenter og personlig økonomi, samt mer tid til å skaffe seg kunnskap, øker sannsynligheten for at en person investerer i risikofylte verdipapirer. Et overraskende funn om kvinnenes atferdsmønster er at tidspress er en mye større og begrensende faktor enn hos mennene. Det kan dermed stilles spørsmålstegn ved om det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret har ulike forventninger til kjønnene, ved at menn skal forsørge familien økonomisk og kvinnene skal ta seg av husarbeid. Dette ser vi i hovedsak blant kvinnene som er over 40 år. Vi ser også indikasjoner på at menn er mer risikosøkende enn kvinner. Kvinnene velger mindre risikofylte investeringer som banksparing, men vi ser også at kvinnene med høy kunnskap om økonomi og

verdipapirmarkedet velger investeringer som fond og aksjefond. Likevel er dette mindre risikofylt enn mennene som i hovedsak velger å investere i enkeltaksjer.

Vi har ingen klare funn på at menn har høyere finansiell forståelse enn kvinner, men vi finner at menn i større grad tror de har høy kunnskap. Vi ser at det er et større gap i det økonomiske kunnskapsnivået mellom kvinner i forskjellige aldersgrupper og livssituasjoner.

Kunnskapsnivået til mennene er jevnere fordelt.

Vi kommer frem til at risikopreferanser, atferdsmønster og kunnskapsnivå er faktorer som påvirker hvorfor menn i større grad enn kvinner investerer i aksjer. Mennene i vår undersøkelse er mer risikosøkende, har fått interesse og blitt oppfordret til å investere i tidlig alder, og uttrykker et høyere økonomisk kunnskapsnivå enn kvinnene.

Abstract

In this study we examine different reasons why men choose less secure investments than women. There is a large salary and savings gap between men and women in Norway (SSB, 2018). An important reason many points to is that men in a higher degree invests their fortune in projects with a higher risk, but also a higher expected return. There is a limited amount of research on this area. Unsecure investments is a large field of study. Therefore we chose to limit this survey to only examine single stocks and stock funds. Our topic question is the following:

“Why do men invest in stocks in a higher degree than women?”

We conducted seven individual depth interviews with five women and two men. The two men are in different life situations. One is married and in his forties, and the other is a student in his twenties. They both invest in stocks. Among the women, one is a student who invests in stocks, two are single and don't invest in stocks, and two are married and invests in stocks.

Our research shows that there are several reasons why men invests in stocks in a higher degree than women. One of the results we found is that women and men have different economic behaviours. This leads to a difference in how much risk they take when investing. A different level of knowledge and time spent investing are two of the factors that contributes to explain the difference in behaviour on the financial market between women and men. Cultural and social capital reinforces the divide between genders. Higher level of knowledge about macro economical conditions, financial instruments and personal economy, including more time in acquire knowledge on the field, increases the probability that a person invests in more risky securities. A surprising find about women's behavioral patterns is that time pressure is a greater and more limiting factor than with men. One could therefore question whether the traditional gender roles have different expectations between the genders, by expecting men to support the family financially and the women to deal with domestic chores. This is a factor we mainly see among women above 40 years old. We also see indications that men are more risk seeking than women. The women choose less risky investments such as bank savings, but we also see that women with a higher level of knowledge about economy and the securities market choose investments like funds and stock funds. This is nevertheless less risky than the

investments of the men who mainly choose to invest in single stocks. We see no clear indications that men have a higher level of financial knowledge than women, but we find that men in a higher degree believe they have more knowledge. We also see that there is a bigger gap in knowledge about economics between women in different age groups and life situations. There is less of a gap between the men.

We arrive at the conclusion that risk preferences, behavioral patterns and level of knowledge are the factors that affects why men in a higher degree than women invests in stocks most. The men in our study are more risk seeking, are more interested in, and have been encouraged more from an early age to invest, and they express a higher level of knowledge about economics than women.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	2
Abstract	4
1. Innledning	10
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema</i>	10
1.2 <i>Problemstilling</i>	11
1.3 <i>Avgrensing</i>	11
1.4 <i>Oppgavens struktur</i>	12
2. Teori	13
2.1 <i>Risikopreferanser</i>	13
2.2 <i>Atferdsøkonomi</i>	13
2.2.1 <i>Prospektteori</i>	14
2.3 <i>Årsaker til risikotaking</i>	14
2.3.1 <i>Kulturell og sosial kapital</i>	14
2.4 <i>Sparing</i>	15
2.4.1 <i>Sparekonto</i>	15
2.4.2 <i>Boligsparing for ungdom (BSU)</i>	15
2.4.3 <i>Nedbetaling av gjeld</i>	15
2.4.4 <i>Individuell pensjonssparing (IPS)</i>	16
2.4.5 <i>Fondssparing</i>	16
2.4.6 <i>Obligasjonssparing</i>	16
2.4.7 <i>Aksjesparing</i>	17
2.4.8 <i>Aksjesparekonto</i>	17
2.4.9 <i>Derivater</i>	17
3. Litteratur	18

3.1 Spareraten i Norge	18
3.2 Kriterier for valg av spareform	18
3.2.1 Avkastning.....	19
3.2.2 Risiko	20
3.2.3 Likviditet.....	20
3.2.4 Krav til oppfølging	20
3.3 Kjønnforskjeller ved valg av spareform.....	21
3.3.1 Aksjefond	21
3.3.2 Enkeltaksjer.....	22
3.4 Mulige grunner til forskjeller i spareform.....	22
3.4.1 Inntektsforskjeller mellom kjønnene	22
3.4.2 Kunnskap om finansmarkeder og personlig økonomi	24
3.4.3 Risiko	26
3.5 Sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap	26
3.6 Menn sparer i mer risikable aksjer	27
4. Metode.....	28
4.1 Forskningsdesign	28
4.2 Valg av metode	28
4.3 Datainnsamling	29
4.3.1 Intervju.....	30
4.3.2 Intervjuguide.....	30
4.4 Utvalg.....	30
4.4.1 Informanter.....	30
4.4.2 Antall.....	31
4.4.3 Informantenes bakgrunn	32
4.5. Analyse av datamaterialet	33
4.6 Validitet.....	33
4.7 Reliabilitet	34

5. Resultat	36
<i>Tabell 5.1 - Kommunikasjon om enkeltaksjer/aksjefond.....</i>	<i>36</i>
<i>Tabell 5.2 - Kunnskap om finansielle produkter</i>	<i>38</i>
<i>Tabell 5.3 - Sparing og valg av spareform.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabell 5.4 - Familie og venner som sparer i enkeltaksjer/aksjefond</i>	<i>42</i>
<i>Tabell 5.5 - Påvirkning til å begynne med aksjesparing</i>	<i>44</i>
<i>Tabell 5.6 - Kjennskap til og interesse for enkeltaksjer/aksjefond</i>	<i>46</i>
<i>Tabell 5.7 - Økonomiske avgjørelser og budsjett i husholdningen</i>	<i>48</i>
<i>Tabell 5.8 - Husholdningens økonomi</i>	<i>50</i>
<i>Tabell 5.9 - Kunnskap om personlig økonomi.....</i>	<i>52</i>
<i>Tabell 5.10 - Risikoaversjon gevinst</i>	<i>54</i>
<i>Tabell 5.11 - Risikoaversjon tap.....</i>	<i>55</i>
<i>Tabell 5.12 - Plassering av aksjer</i>	<i>56</i>
6. Diskusjon	58
<i>6.1 Er det forskjeller mellom kvinner og menn ved valg av spareform?.....</i>	<i>58</i>
<i>6.2 Har kvinner og menn ulik atferd i økonomien?</i>	<i>58</i>
<i>6.3 Har kvinner mindre kunnskap om økonomi enn menn?.....</i>	<i>60</i>
<i>6.4 Er menn mer risikosøkende enn kvinner?.....</i>	<i>60</i>
<i>6.5 Er det en sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap?.....</i>	<i>61</i>
<i>6.6 Sparer menn i mer risikable aksjer enn kvinner?.....</i>	<i>62</i>
7. Konklusjon og videre forskning	64
<i>7.1 Svar på delproblemstillinger.....</i>	<i>64</i>
<i>7.1.1 Er det forskjeller mellom kvinner og menn ved valg av spareform?</i>	<i>64</i>
<i>7.1.2 Har kvinner og menn ulik atferd i økonomien?</i>	<i>64</i>
<i>7.1.3 Har menn mer kunnskap om økonomi enn kvinner?.....</i>	<i>64</i>
<i>7.1.4 Er menn mer risikosøkende enn kvinner?</i>	<i>65</i>
<i>7.1.5 Er det en sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap?.....</i>	<i>65</i>

7.1.6 Sparer menn i mer risikable aksjer enn kvinner?.....	65
7.2 Svar på overordnet problemstilling	65
7.3 Oppgavens begrensninger og svakheter	66
7.4 Forslag til videre forskning	67
Litteraturliste:.....	68
Vedlegg:	76
Vedlegg 1 - Intervjuguide	76
Vedlegg 2 – Innlegg i facebookgruppen «DN Kvinner – for deg som er interessert i økonomi og likestilling»	78

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I forbindelse med økonomistudiet har vi gradvis bygget opp en interesse og nysgjerrighet for enkeltaksjer og andre usikre investeringer. Vi har lenge hatt et ønske om å lære hvordan vi kan starte å investere selv, men kunnskap, tid og kapital har vært begrensende faktorer for oss. Den siste tiden har DNB hatt fokus på å tette kapitalgapet mellom kvinner og menn, og oppfordre flere kvinner til å investere smartere. Derfor ønsket vi å undersøke hvorfor det er så få kvinner som investerer i usikre investeringer, og sammenligne dette med menn. Vi synes det er svært interessant å undersøke forskjellene, og viktigheten med å opplyse om disse. Ettersom vi er to engasjerte jenter som skal inn i et tidligere mannsdominert yrke, er det viktig for oss at likestilling står sentralt. Vi ønsket derfor å belyse temaet for å bidra til å tette kapitalgapet.

Norge er i dag et av verdens mest likestilte land og ligger på andreplass i hvor langt likestillingen har kommet. Samtidig viser en undersøkelse fra World Economic Forum at det er skjevheter i lederstillinger og lønn, der Norge er helt nede på ellefte plass (WEF, 2019). Norge har fremdeles en lang vei å gå for å oppnå økonomisk likestilling. Valg av spareform og investeringer er derfor svært viktig og relevant for denne utviklingen.

Å investere i enkeltaksjer har i lang tid vært svært mannsdominert. Tall fra Oslo Børs i 2018 viser at dette fremdeles stemmer. Antall kvinner som investerer er ca. 108.000 og antall menn er ca. 249.000 (VPS, 2018). Vi ønsket derfor å se nærmere på hva som kan være grunnen til dette store skillet.

1.2 Problemstilling

Etterhvert som vi satt oss mer inn i temaet, ble det mer og mer sentralt å finne mulige årsaker til at menn investerer i mer usikre investeringer enn kvinner. Den naturlige overordnede problemstillingen for oss ble derfor følgende:

Hvorfor investerer menn i større grad enn kvinner i aksjer?

Vi så det hensiktsmessig å dele opp problemstillingen i forskjellige delspørsmål. Dette var fordi det er mange ulike faktorer som kan ha en påvirkning på problemstillingen.

Delproblemstillinger kan derfor gi oss et tydeligere svar. Spørsmålene vi valgte å legge vekt på var følgende:

1. *Er det forskjeller mellom kvinner og menn ved valg av spareform?*
2. *Har kvinner og menn ulik atferd i økonomien?*
3. *Har menn mer kunnskap om økonomi enn kvinner?*
4. *Er menn mer risikosøkende enn kvinner?*
5. *Er det en sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap?*
6. *Sparer menn i mer risikable aksjer enn kvinner?*

1.3 Avgrensning

Usikre investeringer er et stort område og det finnes svært mange ulike investeringsformer. Vi så det nødvendig å avgrense oppgaven på grunn av manglende tid og ressurser. Derfor valgte vi å fokusere på de investeringsformene vi synes var mest interessante: enkeltaksjer og aksjefond. Dette er også de usikre investeringsformene som vi antok ble benyttet mest av den norske befolkningen. Å finne intervjuobjekter ble dermed enklere enn om vi skulle gått i dybden på mer avanserte investeringssegmenter som for eksempel derivater.

I denne oppgaven har vi valgt å fokusere på om alder og livssituasjon har en betydning for om intervjuobjektene investerer i enkeltaksjer/aksjefond. Vi utelukker å gå i dybden på den økonomiske situasjon personene befinner seg i.

1.4 Oppgavens struktur

Oppgaven er strukturert i syv ulike deler. I det første kapittelet har det blitt presentert bakgrunn for valg av tema, presentasjon av problemstilling og oppgavens avgrensninger.

I det andre kapittelet går vi inn på teori og tidligere studier som danner bakgrunn for oppgaven. Her går vi i dybden på temaer som risikopreferanser, atferdsøkonomi, prospektteori, kulturell og sosial kapital. Til slutt gir vi en kort innføring i de relevante spareformene.

Det tredje kapittelet tar for seg tidligere litteratur på området, der vi ser nærmere på tidligere statistikker og analyser. Med bakgrunn i teori og litteratur, dannes grunnlaget for drøfting av delproblemstillingene med hensikt å besvare den overordnede problemstillingen.

Det fjerde kapittelet omhandler den metodiske tilnærmingen. Her beskrives valg av forskningsmetode og forskningsdesign. Deretter ser vi på fremgangsmåten ved innsamling av data og ved utvalget. Til slutt ser vi på oppgavens validitet og reliabilitet.

Kapittel fem presenterer resultatene i undersøkelsen. Her går vi gjennom svarene vi fikk fra de individuelle dybdeintervjuene.

I kapittel seks blir resultatene fra undersøkelsen diskutert opp mot tidligere teori og litteratur. Dette er delt inn i de ulike delproblemstillingene.

I det syvende og siste kapittelet blir delproblemstillingene konkludert, samt en konklusjon på den overordnede problemstillingen. Det blir også presentert ulike svakheter og begrensninger ved oppgaven. Forslag til videre forskning vil bli lagt frem til slutt.

2. Teori

Denne delen av oppgaven danner grunnlaget for videre drøfting av funnene fra vår studie. Vi vil presentere ulike teorier og tidligere forskning som er relevante for å kunne reflektere rundt egne funn. Det vil først bli presentert risikopreferanser. Deretter vil atferdsteori, prospektteori og årsaker til risikotaking bli diskutert. Avslutningsvis blir det presentert hva sparing er samt en gjennomgang av de relevante spareformene.

2.1 Risikopreferanser

“Risiko er et mål som kombinerer sannsynligheten og virkningen av en hendelse. Begrepet brukes mest om negative eller farlige hendelser slik som ulykker og faren for å lide et tap” (Andreassen et al., 2016, s. 493). For å kunne si noe om hvordan risiko påvirker aktørens disposisjoner, må vi se på hvilke holdninger individet har til risiko. Det finnes tre ulike kategorier av risiko; risikoavers, risikonøytral og risikosøkende. En risikoavers person er ikke villig til å påta seg risiko og vil helst foretrekke alternativer som er trygge og sikre. En person som er risikonøytral vil ikke vektlegge usikkerhet verken i positiv eller negativ retning. En risikosøkende person tar vanligvis mer risikofylte sjanser enn de to andre kategoriene. Denne personen velger det usikre alternativet fremfor det sikre (Andreassen et al., 2016, s. 403).

2.2 Atferdsøkonomi

Innenfor samfunnsøkonomi blir det antatt at den økonomiske aktør er rasjonell, og egeninteressen maksimeres når individet står overfor ulike valg. En rasjonell aktør vil alltid velge det alternativet som maksimerer nytten. Det vil si at de beslutningene som blir gjort, er de som burde gjøres for at nytten skal maksimeres (Andreassen et al., 2016, s. 449). En ikke-rasjonell økonomisk aktør avviker fra dette. På noen områder har det blitt påvist at mennesker prøver å velge det beste alternativet, men bryter med teorien om å ta rasjonelle valg (Fallan & Pettersen, 2016, s. 74). Hvorfor dette skjer vokste frem som et nytt fagområde. Kahneman og Tversky utviklet atferdsøkonomien på slutten av 1970-tallet. For å kunne forstå hvorfor mennesker opptrer slik de gjør og hvorfor de ikke alltid opptrer rasjonelt, må man knytte inn psykologiske forhold. Forutsetningene om at mennesket skal opptre rasjonelt og at egeninteressen skal maksimeres, har gjort det vanskelig for økonomer å forklare ulike fenomen blant aktørene (Andreassen et al., 2016, s. 450-451).

2.2.1 Prospektteori

Prospektteorien er den mest kjente teorien innenfor atferdsøkonomien. Teorien forsøker å forklare hvorfor eller hvordan mennesker tar sine valg når de utsettes for risiko (Andreassen et al., 2016, s. 452). Den bygger på en teori som sier at mennesket i større grad er risikoavers når de står overfor en positiv forventet gevinst, men er derimot risikosøkende når de forventer et tap (Fallan & Pettersen, 2016, s. 75). Hvordan et problem fremlegges, kan påvirke hvordan konsumenten faktisk tar beslutningen sin. Dette kalles rammeeffekten. Denne sier at beslutningen påvirkes av hvordan problemet er “rammet inn”. Hvis spørsmålet er tapsrettet, velger store deler av utvalget det usikre alternativet. Derimot hvis spørsmålet er rettet positivt eller i sammenheng med gevinst, velger man det sikre alternativet (Andreassen et al., 2016, s. 453).

2.3 Årsaker til risikotaking

2.3.1 Kulturell og sosial kapital

Bourdieu (1986) skilte mellom tre ulike typer kapital; økonomisk, kulturell og sosial. Det vil i denne studien være relevant å se nærmere på de to siste faktorene; kulturell og sosial kapital.

Kulturell kapital er atferdsmønster du arver fra din nærmeste familie, det er noe du får inn med morsmelken. Innenfor kulturell kapital mener Bourdieu (1986) at det finnes tre forskjellige typer; innarbeidet, objektivert og institusjonalisert. Den innarbeidede kulturelle kapitalen vil være relevant for vår studie. Dette omhandler at man ubevisst anskaffer seg kulturell kapital gjennom en sosialiseringssprosess. En person vil utvikle holdninger og kunnskap over lang tid. Dette kan skje gjennom utdanning, uformell opplæring, personlig erfaring, ekspertråd og lignende (Årethun et al., 2017).

Sosial kapital handler om atferdsmønsteret man blir introdusert for av slektninger, venner og bekjente. Det å være engasjert i sosiale nettverk, gjør at personen får tilgang til informasjon, kunnskap, økonomisk kapital og andre ressurser (Årethun et al., 2017).

Det kommer frem av en studie gjort av Årethun et al. (2017) at det å ha foreldre, slektninger, venner eller bekjente som forbilder, er en viktig faktor for å motivere personer. Denne undersøkelsen ser på faktorer som påvirker personer til å starte sine egne bedrifter. Vi kan trekke en sammenheng mellom dette og faktorer som er med på å påvirke personer til å spare i enkeltaksjer og/eller aksjefond til vår studie. Det vil altså si at det er mer sannsynlig at

personer, som enten er oppvokst i et hjem der foreldre eller søsken er aktive på aksjemarkedet, eller som befinner seg i et sosialt miljø der venner og bekjente kjøper og selger aksjer og andre verdipapirer, selv blir aktive deltakere på disse markedene (Zanakis et al., 2012).

2.4 Sparing

Sparing er all den inntekten som ikke brukes til løpende konsum (Halvorsen, 2011). Det er med andre ord den disponible inntekten som ikke blir benyttet på forbruk (Stoltz, 2014).

Sparing handler om hvor man skal sette sparepengene sine. Nedenfor blir de vanligste spareformene forklart. Siden det finnes mange ulike spareformer, har vi valgt å fokusere på dem som ble nevnt av intervjuobjektene våre.

2.4.1 Sparekonto

Sparekonto, også kalt høyrentekonto, er den mest kjente spareformen. Denne spareformen er svært forutsigbar og har lav risiko, men gir lav avkastning i forhold til andre former for sparing (Nordea, 2020). Sparekonto er en gunstig måte å spare på med tanke på likviditet, ettersom pengene er lett tilgjengelige.

2.4.2 Boligsparing for ungdom (BSU)

Boligsparing for ungdom er et sparetilbud for ungdom der man kan spare opp mot 25.000 kroner i året og 300.000 kroner totalt. BSU gir flere fordeler, som skattefradrag på 20 prosent og høyere rente enn vanlig sparekonto (Sparebank1, 2020). Pengene på denne kontoen må brukes til bolig, ellers vil renter og skattefordeler som er opparbeidet bli trukket fra. BSU-konto er dermed mindre likvid enn vanlig sparekonto.

2.4.3 Nedbetaling av gjeld

Nedbetaling av gjeld er en form for sparing som er helt risikofri. En form for sparing kan for eksempel være nedbetaling på et boliglån. Dette gir større økonomisk frihet som kan bidra til lavere gjeld som igjen kan føre til gunstigere lånerente. Som regel er lånerenten høyere enn avkastningen på for eksempel et bankinnskudd (Erikssen, 2012).

2.4.4 Individuell pensjonssparing (IPS)

Individuell pensjonssparing er egen sparing til pensjon, som sammen med ytelser fra folketrygden og fra den arbeidsgiverfinansierte, obligatoriske tjenstepensjonsordningen (OTP) utgjør en persons fremtidige pensjon (Nordea, 2020). De fleste bankene tilbyr kundene IPS med skattefordel og ulik grad av risiko, men sparebeløpet på IPS blir låst frem til pensjon, noe som gir lav likviditet.

2.4.5 Fondssparing

Et fond er en investeringsform der flere går sammen om å plassere sine verdier i verdipapirmarkedet (Klp, 2020). Ved å spare i fond overlater du jobben til profesjonelle forvaltere som sprer risikoen på flere aksjer og/eller rentepapirer. I likhet med aksjer gir en fondsandel rett til en del av fondets avkastning. Fond har en forventet høyere avkastning og høyere risiko enn for eksempel banksparing. Fond kan deles inn i fire hovedgrupper etter hva det investeres i; aksjefond, kombinasjonsfond, pengemarkedsfond og rentefond.

I aksjefond er det et skille mellom indeksfond og aktive aksjefond. Indeksfond er såkalte lavpris-aksjefond som automatisk følger børsindeksens utvikling, og avkastningen er dermed lik avkastningen på børsen minus gebyrer. Aktive aksjefond er dyrere fond som forvaltes av et profesjonelt team som prøver å gi bedre avkastningen enn børsen (Finansportalen, 2018).

2.4.6 Obligasjonssparing

“En obligasjon er et lånearrangement som i kontraktsform forteller at utsteder av verdipapiret skylder innehaverne penger” (Aanes, 2007). Det er et rentebærende papir som er bevis på at du har lånt bort penger. Som regel er obligasjoner utstedt av enten stat, store bedrifter eller kommuner ettersom dette er en effektiv måte å låne penger på av ulike og flere kreditorer på én gang. Obligasjonsandelen i spareporteføljen til privatpersoner i Norge er svært lav (Aanes, 2007). Obligasjonssparing er normalt et mer sikkert alternativ til sparing sammenlignet med for eksempel aksjer, og har en forventet høyere avkastning enn vanlig sparekonto (Nordea, 2020).

2.4.7 Aksjesparing

En aksje er en eierandel av et selskap, hvor innehaveren får ta del i bedriftens verdiskapning. Selskapets aksjeeiere får overskuddet fra dette selskapet etter at kreditorene og staten har fått sin del. Å investere i aksjer krever ofte mye interesse, tålmodighet og innsikt (Nordea, 2020). Dette er en spareform som passer dem som er interessert i aksjemarkedet, villig til å ta høy risiko og er opptatt av høy avkastning. Likviditeten i aksjemarkedet er veldig variert og avhenger i stor grad av hvilke aksjer man investerer i.

2.4.8 Aksjesparekonto

Med en aksjesparekonto kan eieren av denne kontoen selge og kjøpe børsnoterte aksjer, fondsandeler og egenkapitalbevis uten å måtte skatte av dette (Folkvord, 2018). En stor fordel med aksjesparekonto er muligheten til å investere gevinsten man har opptjent på nytt, og slippe å skatte av denne gevinsten.

2.4.9 Derivater

Ødegaard (2008) forklarer et derivat som “en finansiell kontrakt hvor kontantstrømmen er en funksjon av prisen på et underliggende objekt”. Det er et verdipapir der verdien er nøyaktig bestemt av verdien til noe annet (Meinich & Sirnes, 2019). Verdien kan være bestemt av for eksempel en obligasjon, aksje eller noe annet verdifulle. Opsjoner på aksjer, der det underliggende objektet er aksjeprisen, er et eksempel på et derivat. En opsjon er en rett, men ikke en plikt, til å selge eller kjøpe et objekt til en avtalt pris enten på dette tidspunktet eller innen et bestemt tidspunkt (Meinich & Sirnes, 2019).

3. Litteratur

3.1 Spareraten i Norge

Tabell 3. **Sparing etter kjønn, per person per år 2005-2008 (i 2006 kroner)**

	Sparing	Spare-rate	Andel med bankinnskudd	Andel med aksjer/oblig	Andel med bolig	Andel med gjeld
Menn	34 300	0.17	0.94	0.15	0.67	0.85
Kvinner	22 500	0.15	0.97	0.08	0.69	0.81

Kilde: SSB Selvangivelsesstatistikk

Spareraten er hvor stor andel av den disponible inntekten man sparer. I Norge er det dokumenterte kjønnsforskjeller i spareraten. En studie gjort av Elin Halvorsen viser at menn sparer i gjennomsnitt mer enn kvinner, og har i gjennomsnitt en høyere lønn. Spareraten øker med økende inntekt. Menn vil derfor ofte ha mer tilgjengelige midler til å sette av til sparing (Halvorsen, 2011). Tall fra SSB viser at menn sparer 17 prosent av sin totale inntekt, mens kvinner sparer 15 prosent. Det er en differanse på 11.800 kroner mellom kjønnene i året, som er et relativt høyt beløp. Selv om differansen er høy, er ikke spareraten i Norge så ulik blant kvinner og menn. Dette er fordi kvinner tjener mindre enn menn (Halvorsen, 2011).

3.2 Kriterier for valg av spareform

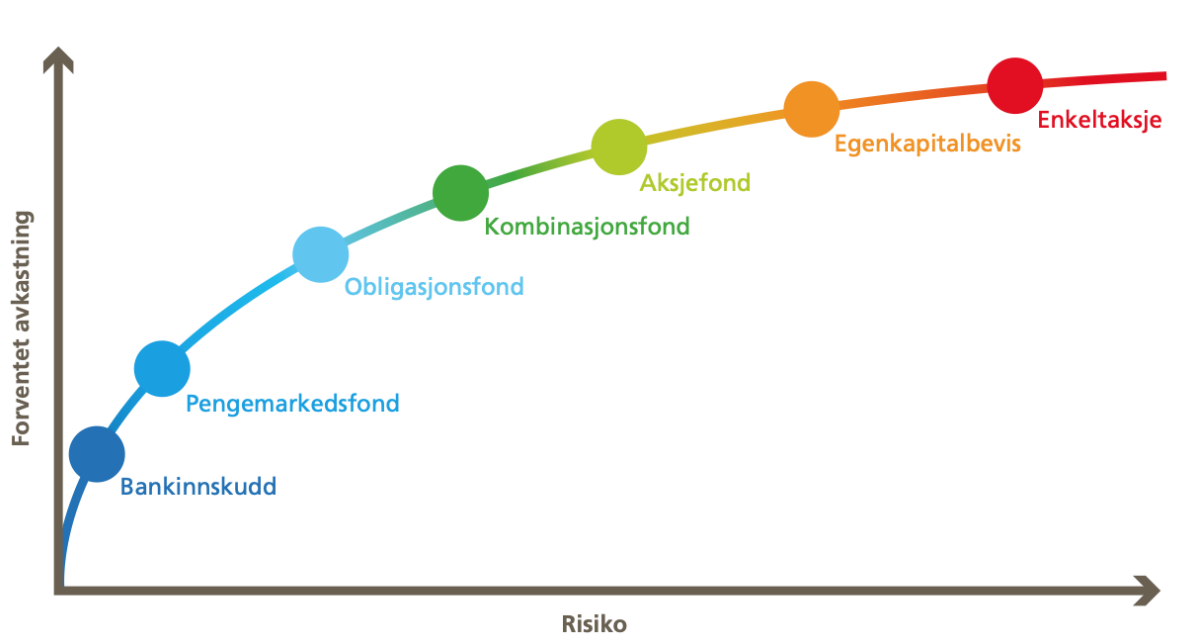
Når en person skal velge hvordan han/hun skal spare, er det flere forskjellige momenter som er med på å påvirke valg av spareform. Det er forskjellig fra person til person hva de velger å legge mest vekt på. Dette kan for eksempel være grad av risiko, forventet avkastning, likviditet og/eller krav til oppfølging. I det etterfølgende gir vi en kort forklaring av begrepene avkastning, risiko, likviditet og krav til oppfølging.

3.2.1 Avkastning

Avkastning er den verdien du får tilbake for investeringene du har foretatt. Ved banksparing er det rentene på innskuddene som er avkastningen.

Aksjesparing er den spareformen som gir best avkastning over tid, historisk sett (Flatebakken, 2019). Vi kan dele inn avkastning på aksjer i to deler; aksjeutbytte og kursgevinst.

Aksjeutbytte er den avkastningen som selskapet kan velge å dele ut til sine deleiere. Dette skjer vanligvis en gang i året. Kursgevinst er den avkastningen du får på aksjene dine når disse stiger i kurs (AksjeNorge). Grafen under viser at det er en tydelig sammenheng mellom forventet avkastning og systematisk risiko.

(Merk: "risiko" på x-aksen tilsvarer systematisk risiko)

Risiko kan deles inn i to deler; systematisk- og usystematisk risiko. Den systematiske risikoen kan ikke diversifiseres bort og beskrives derfor som generell markedsrisiko. Den systematiske risikoen kan komme av endringer i makroøkonomien, som finanskriser, renteendringer og andre finansielle ubalanser. Det er denne risikoen investor blir betalt for, desto høyere systematisk risiko du tar, desto høyere avkastning kan du vente deg. Usystematisk risiko kan diversifiseres bort og man blir ikke belønnet for å påta seg slik risiko. Dette er risiko som er knyttet til selve selskapet eller bransjen (Hippe, 2019). Med andre ord, desto mer risikable spareformer man benytter seg av innenfor en veldiversifisert portefølje, jo mer er det forventet å få ut av sparingen.

3.2.2 Risiko

“I dagligtale betyr risiko helst fare for å tape pengene. I moderne porteføljeteori betyr det at noen aksjer svinger mer enn andre. Risiko kan derfor bety “fare” for kursoppgang, men hovedsaken er at investorene vil kreve høyere avkastning for å påta seg høyere risiko” (Bergh, 2017 s. 153). Det er mindre risikabelt å spare i bank enn det er å spare i aksjemarkedet. Risiko sier noe om hvor mye avkastningen har og er, forventet å variere på investeringene dine. Dersom du er villig til å ta høy risiko, er det større sannsynlighet for høy avkastning, men det er også høyere sannsynlighet for større tap. Det er ulike måter å redusere risikoen sin på i aksjemarkedet. Dette kan man blant annet gjøre ved at man tenker langsiktig, eller ved at man diversifiserer porteføljen. Porteføljeteorien fremhever at ved å diversifisere sprer man risikoen ved å investere i forskjellige selskaper, i ulike bransjer, uten at forventet avkastning blir redusert. Dette innebærer at man ikke må “legge alle eggene i samme kurv”.

3.2.3 Likviditet

Likviditet handler om evnen til å kunne betale for seg, og evnen til å skaffe økonomiske midler når man bruk for dem. God likviditet vil si at man har evnen til å skaffe penger raskt. Hvor likvid en investering er vil ha betydning for valg av spareform (Hoff, 2011). Likviditet har en kostnad. Dersom investor legger stor vekt på likviditet, må han/hun investere en betydelig andel i bankinnskudd og lignende. Da går han/hun glipp av en langsiktig, forventet meravkastning ved ikke å satse på mindre, likvide objekter som aksjer, obligasjoner og eiendommer.

3.2.4 Krav til oppfølging

Når du skal foreta en investering kreves det ulik grad av oppfølging. Store investeringer og investeringer med stor risiko krever ofte mer oppfølging enn mindre investeringer med lav risiko. Bankinnskudd vil i utgangspunktet ikke kreve mye oppfølging. Enkeltaksjer vil derimot kreve mye tid og ressurser, for å vite når det er lurt å foreta kjøp/salg. Hvor lett det er å finne informasjon, vil være avgjørende for valg av spareform og hvor mye tid som må settes av til oppfølging av investeringen. Det er derfor stor variasjon i hvor mye tid en person er villig til å avsette til dette formålet.

3.3 Kjønnforskjeller ved valg av spareform

Tabellen i 3.1 viser at det er en markant forskjell mellom hvor menn og kvinner velger å plassere sparepengene sine. Menn har en betydelig høyere andel enn kvinner i aksjer og andre verdipapirer. På den andre siden har kvinner en høyere andel i bankinnskudd og bolig.

3.3.1 Aksjefond

I en befolkningsundersøkelse gjennomført av Opinion for Verdipapirfondenes forening (VFF) ble det stilt spørsmål om hvor mange som plasserte pengene sine i aksjefond. Totalt sparer 41 prosent av mennene i aksjefond, mens det bare er 31 prosent av kvinnene som svarer det samme. Undersøkelsen viser dermed en signifikant forskjell mellom kvinner og menn som har penger plassert i aksjefond (Opinion for VFF, 2018).

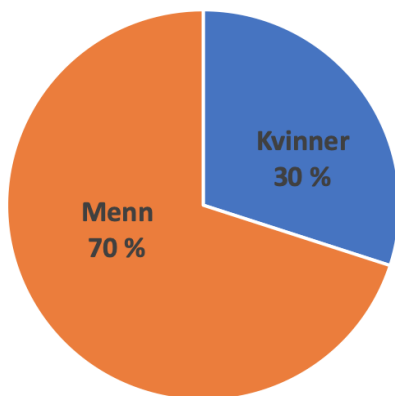
Grafen over viser utviklingen i perioden 2008-2018, med en linje for hvert kjønn.

Prosentandelen er gjort om til indeks, der verdiene (31 prosent og 41 prosent) settes lik 100 for begge kjønn i 2008. Dermed får vi en god illustrasjon på utviklingen og forskjellen mellom kjønnene.

3.3.2 Enkeltaksjer

I denne oppgaven blir enkeltaksjer omtalt som en aksjeportefølje som er veldiversifisert, det vil si at man eier aksjer i mange ulike selskap. Enkeltaksjer er tradisjonelt veldig kjønnsdelt. Av alle de privateide aksjene på Oslo Børs, eies over 70 prosent av menn, mens kun 30 prosent eies av kvinner. Menn eier altså flere aksjer, og har i tillegg høyere aksjeverdier. Selv om det er flere menn som eier enkeltaksjer, kan de likevel sitte med en veldiversifisert portefølje og således ha like lav systematisk risiko som aksjeeiende kvinner.

Privateide aksjer på Oslo Børs

Aksjeverdiene som er eid av menn tilsvarer nærmere 80 prosent. En gjennomsnittlig mann går inn på børs med en høyere verdi enn en gjennomsnittlig kvinne (DNB, 2019).

3.4 Mulige grunner til forskjeller i spareform

Det kan være forskjellige grunner til at det foreligger et gap mellom kvinner og menn i valg av spareform. I det etterfølgende, skal vi undersøke om dette kan skyldes inntektsforskjeller, kunnskapsnivå og/eller risikovillighet.

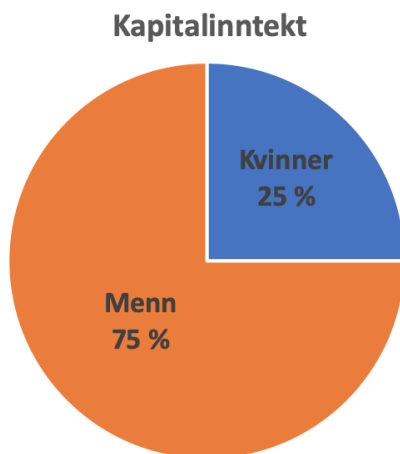
3.4.1 Inntektsforskjeller mellom kjønnene

Norske menn tjener mer enn norske kvinner. I 2019 viser tall fra SSB at kvinner hadde en gjennomsnittlig månedslønn på 43.850 kroner, og menn en gjennomsnittlig månedslønn på 50.080 kroner (SSB, 2020). Dette er en differanse på 6.230 kroner, som tilsvarer hele 74.760 kroner i året. En annen undersøkelse som underbygger dette, er “Jobbundersøkelsen 2018”. Denne undersøkelsen er gjennomført av Opinion på vegne av Finn.no, og viser at årslønnen til kvinner er langt lavere enn for menn. Av de spurte er det kun 4 prosent av kvinnene som

oppgir at de tjener mellom 700.000 til 900.000 kroner. Det tilsvarende tallet for menn er 12 prosent (Botnen & Askheim, 2018).

Det er flere mulige grunner til denne inntektsforskjellen. Det er flest kvinner i offentlig sektor og motsatt i privat sektor. Det er et høyere lønnsnivå i privat sektor, noe som er en av årsakene til at menn tjener mer (SSB, 2020). Det kan også skyldes at en betydelig andel kvinner jobber deltid og at de i større grad velger yrker med lavere lønn (Kristoffersen, 2017).

I 2019 kom DNB ut med en tilstandsrapport om økonomisk likestilling i Norge. Her kom det frem at det er like stor andel av kvinner og menn som har kapitalinntekt, men at menn hadde en betydelig høyere kapitalinntekt enn kvinner. Kapitalinntekt vil være gevinsten du har hatt på en økonomisk investering (Nordnet, 2020). Den norske befolkningens kapitalinntekt er på 107,8 milliarder. Av disse mottar menn 75 prosent og kvinner 25 prosent.

Valg av spareform har derfor veldig mye å si for hvor mye man sitter igjen med.

Kapitalinntekten vil være en av de viktigste faktorene til at det er et så stort økonomisk gap mellom menn og kvinner (DNB, 2019).

I snitt er månedslønnen til kvinner 87 prosent av mannens. Dersom vi ser på samlet inntekt, altså summen av lønn og kapitalinntekt, går prosentandelen ned til 77 prosent.

Konserndirektør for DNB Wealth Management, Håkon Hansen, kommenterer tallene slik:

“Årsaken til denne store skjevheten er at menn i snitt sitter på mye større midler som kan gi kapitalinntekt enn kvinner. Menn setter i langt større grad enn kvinner, pengene i spareformer som historisk sett gir høyere avkastning enn bankkonto”.

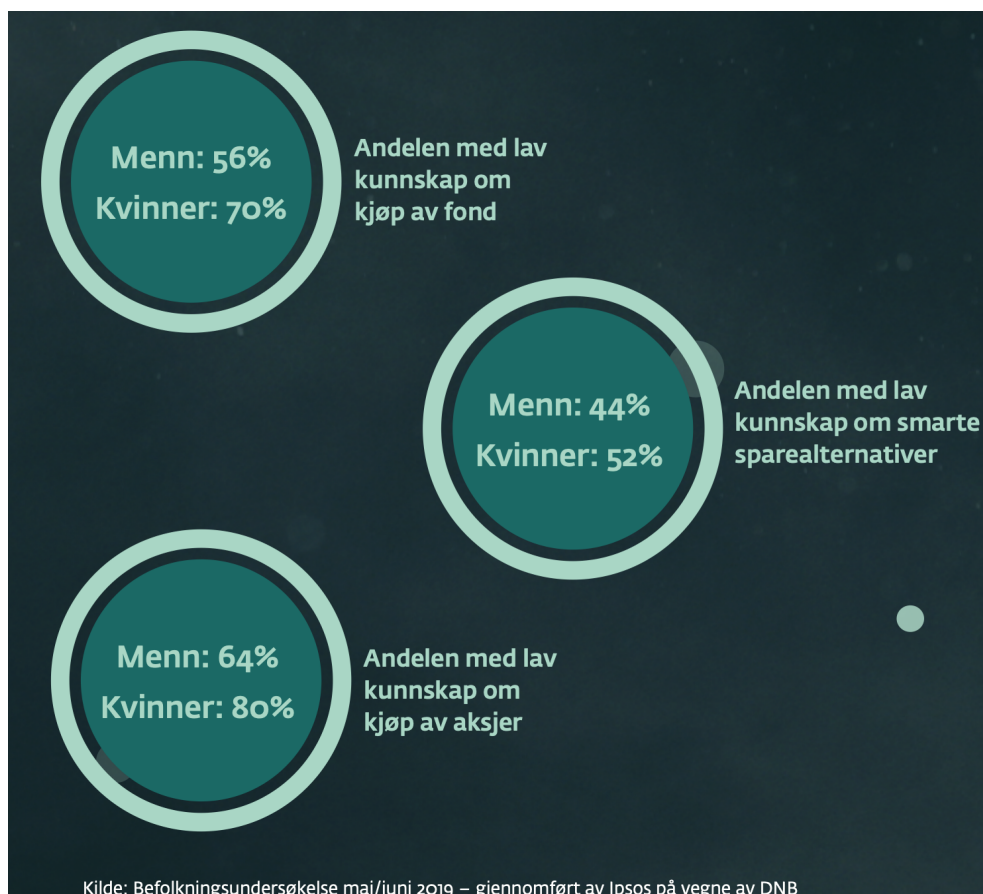
3.4.2 Kunnskap om finansmarkeder og personlig økonomi

Det er stadig utvikling i finansmarkedet som gjør at det blir viktigere for forbrukere å ta gode finansielle beslutninger på egenhånd. Det er derfor essensielt at man har den nødvendige kunnskapen til å foreta slike valg.

En undersøkelse gjort av OECD på vegne av AksjeNorge (2016), viser at det er signifikante forskjeller i kunnskapsnivået til kvinner og menn. Dette er basert på en spørreundersøkelse med kunnskapsspørsmål. Kunnskapsgapet er størst mellom kvinner og menn for dem som er under 30 år. En annen undersøkelse gjort av Econa har funnet ut at det er en sammenheng mellom manglende økonomisk forståelse og uansvarlig økonomisk atferd. Undersøkelsen viser at det er færre unge som har forståelse for hva inkasso er og hva de ulike lånene innebærer. Personene under 30 år viser også en mindre kontroll på egen økonomi enn de eldre. Forbrukerøkonom Maria Setsaas mener at grunnen til dette er at det er for lite økonomisk kunnskap i dagens samfunn (Econa, 2017). I samsvar med dette viser også tall fra forbrukerombudet at unges betalingsproblemer stadig øker (Forbrukerombudet, 2011). Det er vanskelig å si hva dette skyldes, men en mulig grunn kan være lite eller mangelfull opplæring om økonomi i hjemmet. Det er også mulig at døtre og sønner blir behandlet og opplært på forskjellige måter (Refvik & Nyhus, 2016). Hva slags oppdragelse man har fått, har mye å si for hva slags forhold barn får til penger. Dette temaet mener Nyhus og Webley stadig har blitt oversett i forskningen. Foreldre som ofte snakker med barna/ungdommene om sparing og planlegging, bidrar til at barna etablerer gode økonomiske vaner. Funnene til Webley og Nyhus viser at det er en klar sammenheng mellom oppdragelse og den økonomiske atferden til barnet (Webley & Nyhus, 2013). Tidligere daglig leder i AksjeNorge, Lene Refvik, tror en mulig årsak til disse tallene kan være at foreldre ikke diskuterer økonomi i like stor grad med døtre, som de gjør med sønner. Det er også en mulighet for at de snakker om økonomi på ulike måter med døtre og sønner (Braathen & Barstad, 2016). Er det slik at det høye kunnskapsnivået til menn blir videreført til sønnene?

Kunnskapsnivået til en person avhenger i stor grad av hans/hennes interesse for temaet. En annen mulig faktor kan også være at unge kvinner har mindre interesse for økonomi og finans. Forbrukerøkonom Silje Sandmæl kommer med følgende utsagn: “Jeg har ikke tall for dette, men kan si av erfaring etter å ha jobbet i finansbransjen i 15 år at det er langt flere menn som leser økonomisidene i avisen, ser på økonominyhetene og som er generelt opptatt av økonomi enn kvinner” (Braathen & Barstad, 2016). Tidligere rektor Frøystein Gjesdal ved

Norges Handelshøyskole sier følgende “Vi anser oss selv som en eliteskole, og da er det jo gjerne slik at kvinner er i flertall. Men hos oss ligger kvinneandelen stabilt på rundt 40 prosent. Vi tolker det slik at gutter er mer interessert i økonomi enn jenter” (Slettholm, 2016). Han tror at det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret kan være grunnen til dette. I motsetning til Gjesdal, mener Jeanette D. Kvisvik at påstanden om kvinners manglende interesse for økonomi, bare er tull. Dette baserer hun på at kjønnsbalansen er lik på BI i Oslo og generelt på økonomiske fag (Dagens Næringsliv, 2019).

Sirkelene over viser forskjellen mellom kvinner og menns finansielle forståelse om aksjer, fond og smarte sparealternativer (DNB, 2019). Undersøkelsen viser at menn har et mye høyere kunnskapsnivå enn kvinnene. Vil det dermed si at de med høyere kunnskap i større grad kjøper aksjer og fond enn andre?

3.4.3 Risiko

Nordmenn er middels risikovillige ifølge en studie gjort av forskerne Schroyen og Aarbu (Høiland, 2012). Hvis vi sammenlikner nordmenn og amerikanere, har generelt folk i Norge en lavere terskel for å ta risiko. Dette kan trolig skyldes at konsekvensene for å mislykkes er mindre i Norge enn i USA. De fant i tillegg ut at norske kvinner er mer risikoaverse enn norske menn og at risikoaversjonen øker med alderen. Dette gjelder for begge kjønn (Schrøyen & Aarbu, 2012). Schroyen og Aarbu sier følgende: “Forholdet du har til risiko er med på å bestemme yrkesvalg og hvor man foretrekker å jobbe. De som mistrives med risiko, jobber gjerne i større selskaper eller i offentlig sektor” (Bolghaug, 2012).

Som tabellen i kapittel 3.1 viste, om “Spareraten i Norge”, er det nesten dobbelt så mange menn enn kvinner som har eierandeler i aksjer eller andre verdipapirer med høyere risiko. Samtidig er det flere kvinner som har eiendeler i banken. Disse sammenhengene tyder på at kvinner er mer risikoaverse enn menn (Halvorsen 2011).

Det er flere internasjonale undersøkelser som bekrefter funnene til Halvorsen, blant annet en studie gjort av Jianakoplos og Bernasek i 1998. Denne bekrefter empirisk at kvinner i større grad plasserer pengene sine i spareformer med lav risiko, i motsetning til menn som investerer pengene sine i aksjer og andre mer risikofylte produkter. Funnene deres viser også at de som tar høyest risiko, er de med god økonomi og utdanning (Jianakoplos & Bernasek, 1998).

Tidligere konserndirektør i DNB, Håkon Hansen, uttalte i 2019 at særlig kvinner tar for lite risiko når det gjelder langsiktig sparing som pensjon. Denne forskjellen i spareatferd er med på å øke kapitalgapet (Giske, 2019). Den forventede avkastningen vil øke, jo høyere systematisk risiko du tar.

3.5 Sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap

Det er interessant å se på om det er en sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap. En rapport gjennomført av OECD på vegne av AksjeNorge i 2016, viser til en undersøkelse fra Nederland der de konkluderte med at personer med høyere finanskunnskap, har større sannsynlighet for å plassere penger i aksjemarkedet. Når et individ ikke har nok kunnskap om økonomi og sparing bør man ikke ta stor risiko med sparepengene sine. Dette er fordi man nødvendigvis ikke forstår hvilke typer produkter som passer best for ens egen økonomi og hva slags risiko som følger med disse. Derimot vil personer som har god forståelse for finans

ofte oppnå en høyere avkastning på sine sparepenger fordi de vet hvilke finansielle produkter de bør legge pengene sine i (AksjeNorge, 2016).

3.6 Menn sparer i mer risikable aksjer

Kvinner oppnår generelt høyere avkastning enn menn i aksjemarkedet, viser tall fra Nordnet. Det er blitt gjort flere undersøkelser om menn og kvinners aksjehandel som har konkludert med at kvinner er flinkere til å investere enn menn. Det kommer også frem at menn ofte satser på mer risikofylte aksjer enn kvinner (Finansavisen, 2019).

Tall viser at menn har en avkastning på 18 prosent på sin fonds og aksjeportefølje, mens kvinner har en avkastning på 25 prosent. Fondsporteføljen er relativt lik mellom kjønnene, som kan forklares med at begge kjønnene ser på aksjefond som langsiktig sparing, der det er viktig med lav risiko og lav kostnad. Det er tydelige forskjeller i aksjeporteføljen som skiller kjønnene, og dette kommer av risikovilligheten. Blant kvinnene er det store, solide selskaper som topper listene, som Equinor, Gjensidige og Orkla. Blant mennene er det mindre og mer risikable selskaper, som NEL, Norwegian og DNO (Sættem, 2019). Kvinner forsøker å unngå de mest risikable aksjene i motsetning til menn som prøver å “time” markedet.

Vi kan fastslå at menn tar større systematisk risiko i aksjemarkedet enn kvinner. Dette skulle trukket i retning av at menn oppnår høyere avkastning. En grunn til at menn påtar seg mer risikofylte investeringer, kan være at menn tror de har mer kunnskap om aksjemarkedet enn det de egentlig har. Sættem sin forklaring er følgende: “Mange menn forsøker å jakte gårsdagens vinnere og å “time” markedet. Det gjør sjelden kvinner” (Sættem, 2018). Han mener også at kvinner ikke følger med på svingninger i markedet i like stor grad og vil dermed “sitte stille i båten” i både opp- og nedgangstider. Menn derimot har en tendens til å selge ved børsfall fordi de vil forsøker å kjøpe seg inn igjen på et lavere nivå, for å kanskje kunne være med på oppturen. Slike hyppige kjøp og salg fører til lavere avkastning ettersom det ofte involverer kostnader i form av kurtasje (Chen, 2020). Menn påtar seg ofte mer usystematisk risiko i større grad enn kvinner, som gir større total risiko og lavere avkastning (Sættem, 2019).

4. Metode

I dette kapittelet redegjøres det for hvilken metode og hvilket forskningsdesign som har blitt brukt i studien. Videre begrunnes valg av informanter. Avslutningsvis blir de metodiske valgene evaluert med tanke på validitet og reliabilitet.

4.1 Forskningsdesign

Valg av forskningsdesign avhenger av mengden eksisterende teori om fenomenet og utredningens karakter. Forskningsdesign er en plan for å belyse og løse en problemstilling (Jacobsen, 2015). Det skilles i hovedsak mellom tre forskningsdesign; eksplorerende, deskriptivt og kausalt design (Gripsrud et al., 2004). For å få en dypere forståelse og innsikt i hvorfor menn investerer mer i aksjer enn kvinner, var det mest hensiktsmessig for oss å bruke et eksplorerende forskningsdesign. Et eksplorerende forskningsdesign brukes når man har en uklar problemstilling og/eller har manglende innsikt (Sander, 2019). Selv om det eksisterer en del litteratur om atferdsøkonomi, finnes det relativt lite kunnskap og forskning rundt ulikhetene mellom kvinner og menns atferd. Vi ønsket å undersøke om grunnen til skillet skyldes at kvinner generelt investerer mindre risikofyllt enn menn, eller om det skyldes at kvinner sparer forskjellig i ulike livsfaser. Det finnes svært få undersøkelser i Norge rundt dette fenomenet. En av grunnene til dette kan være at det er et følsomt tema for noen kvinner ettersom noen av de ikke er aktive på aksjemarkedet og det blir derfor vanskelig å få tilstrekkelig utvalg av disse gruppene i en undersøkelse.

4.2 Valg av metode

Det skilles i hovedsak mellom to typer metoder for innsamling av data og analyse; kvalitativ og kvantitativ metode (Jacobsen, 2015). Kvalitativ metode er som regel en intensiv prosess hvor man tar i bruk få personer og samler inn datamaterialet som ord (Jacobsen, 2015). Dette gjøres for å beskrive og undersøke menneskers erfaringer og opplevelser (Helsebiblioteket, 2016). Med vår problemstilling og et eksplorativt design, fant vi ut at kvalitativ metode var den beste metoden å bruke for å innhente nødvendig informasjon og besvare vår problemstilling best. Dette gir oss også bedre dybdekunnskap og vi vil enklere kunne forklare hvorfor de ulike individene sparer ulikt og hva de baserer sine beslutninger på. Den kvalitative metoden har blitt kritisert for å ikke være nok analytisk og nøytral nok til å kunne finne gode konklusjoner som er troverdige og pålitelige (Hoffmann, 2013). Derfor kan det

være lurt å støtte opp funnene ved bruk av en ny kvantitativ undersøkelse for å kunne generalisere resultatene.

Vi valgte dybdeintervju fordi vi var interessert i den enkelte respondentens spareatferd og kunnskap om temaet. I et dybdeintervju vil vi bli bedre kjent med hvert intervjuobjekt, og få en bedre forståelse og forklaring på hvilke tanker de har rundt enkeltaksjer og ulike fond. Det ble brukt et fåtall respondenter ettersom dybdeintervju er personlige og åpne intervjuer som ofte vil gi store datamengder (Jacobsen, 2015). Siden vi har begrenset med tid har vi kun intervjuet syv respondenter. Fokusgrupper er et annet alternativ til innsamling av kvalitative data (Jacobsen, 2015). Vi valgte å ikke benytte fokusgrupper grunnet praktiske årsaker, da det hadde vært vanskelig å samle intervjuobjektene til slike samtaler fordi personene som investerer er ofte spredt rundt i landet. Det vil heller ikke være relevant fordi vi kun er interessert i intervjuobjektens personlige meninger og spareatferd. Vi ønsket ikke at personene på noen måte skulle bli påvirket av andre rundt seg i en fokusgruppe.

Ved en kvantitativ undersøkelse hadde det vært vanskelig å få et stort utvalg i en spørreundersøkelse ettersom det er relativt få som investerer i aksjer og andre usikre investeringer. En kvantitativ studie ville supplert funnene, men dette var ikke gjennomførbart grunnet arbeidsmengde og tidspress.

4.3 Datainnsamling

Det har vært helt avgjørende å få tak i riktige respondenter til vår oppgave. Vi hadde kjennskap til noen av respondentene fra før og vi visste da hvorvidt den enkelte investerte i aksjer eller aksjefond. I tillegg tok vi kontakt med facebookgruppen “DN kvinner - for deg som er interessert i økonomi og likestilling” og fikk mulighet til å spørre medlemmer av gruppen om de passet til våre utvalgsriterier, og om de kunne stille til intervju. I hovedsak har oppgaven basert seg på primærdata. Primærdata innebærer at vi samler inn opplysningene for første gang og går direkte til den primære kilden for informasjon (Jacobsen, 2015). I tillegg har vi supplert med sekundærdata som er informasjon som er samlet inn av andre, ofte til et annet formål (Jacobsen, 2015), i første rekke i form av tilgjengelig statistikk.

4.3.1 Intervju

Ett av intervjuene foregikk ansikt til ansikt, mens de andre intervjuene ble gjennomført via telefon og FaceTime. Alle intervjuene ble gjennomført som semistrukturerte intervjuer. Dette er en datainnsamlingsstrategi der forskeren stiller informanten en rekke forhåndsbestemte, men åpne spørsmål (Given, 2008). Vi hadde en intervjuguide som var forhåndsbestemt, der rekkefølgen og presiseringen av spørsmålene kunne variere. Det ble også stilt oppfølgingsspørsmål der det var behov for det. Det ble lagt vekt på at intervjuene skulle være mer som en åpen samtale enn konkrete spørsmål og svar med lite fleksibilitet, noe som støtter det eksplorerende forskningsdesignet (Saunders et al, 2009).

Vi var innforstått med at semistrukturerte intervjuer kunne ha sine utfordringer ved blant annet respondent-bias som kan forekomme ved at informanter holder tilbake informasjon av ulike grunner (Saunders et al, 2009). Vi prøvde å gjøre spørsmålene enkle å forstå slik at det ikke skulle oppstå misforståelser. Vi var oppmerksomme på at noen av spørsmålene kunne oppleves som personlige og kanskje ubehagelig å svare på, så det ble tydelig informert om at de selv kunne velge hvorvidt de ville svare eller ikke.

4.3.2 Intervjuguide

Vi brukte god tid på utviklingen av intervjuguiden for å øke graden av reliabilitet og validitet. Det ble laget én intervjuguide som var utgangspunktet for alle intervjuene. Det ble stilt ulike oppfølgingsspørsmål basert på om intervjuobjektene investerte i enkeltaksjer/aksjefond eller ikke. Intervjuguiden ble strukturert etter fire hovedkategorier; enkeltaksjer/aksjefond, personlig økonomi, finansiell forståelse og risikovillighet. Vi gjorde dette for å lettere kunne sammenligne svarene fra hver informant og de ulike informantgruppene.

4.4 Utvalg

4.4.1 Informanter

Vi har valgt å intervju et begrenset antall personer på bakgrunn av praktiske og tidsmessige begrensninger. Vi valgte intervjuobjektene i form av strategisk utvelgelse, som går ut på å velge dem som er mest interessante og relevante (Jacobsen, 2015). Utvelgelsen ble altså basert på subjektive antagelser om hvem vi trodde kunne bidra til å gi svar på problemstillingen vår, i tillegg til faktisk tilgjengelighet (Saunders et al., 2009). Disse personene var de som investerer i enkeltaksjer og/eller aksjefond. Vi hadde på forhånd en

teori om at alder og livssituasjon var en viktig faktor om en person investerer i enkeltaksjer og/eller aksjefond. Vi hadde derfor følgende kriterier for valg av informanter:

- Kvinne, yrkesaktiv, gift, investerer i enkeltaksjer/aksjefond.
- Kvinne, yrkesaktiv, singel, investerer ikke i enkeltaksjer/aksjefond.
- Kvinne, student, investerer i enkeltaksjer/aksjefond.
- Mann, yrkesaktiv, gift, investerer i enkeltaksjer/aksjefond.
- Mann, student, investerer i enkeltaksjer/aksjefond.

Vi hadde som utgangspunkt å intervjué én person i hver kategori. Det var mange informanter som meldte seg og flere av disse passet med de forhåndsdefinerte utvalgsriteriene. Vi valgte derfor å ta med to ekstra personer fra de to kategoriene vi trodde kunne bidra til en større forståelse av problemstillingen. Dette var de yrkesaktive kvinnene som enten investerer eller ikke investerer.

4.4.2 Antall

Saunders et al (2009) mener at utvalgsstørrelse og formålet med undersøkelsen må sees i sammenheng. Utvalgsstørrelsen avhenger av hva som er et hensiktsmessig antall og hvilke ressurser som er tilgjengelig. Likevel blir det påpekt at et utvalg på 5-25 intervjuobjekter er hensiktsmessig i en kvalitativ studie med dybdeintervjuer (Saunders et al., 2009). I vår studie har vi syv intervjuobjekter. Å velge et større antall intervjuobjekter ville blitt for tidkrevende med tanke på intervjuprosessen og analysen av datamaterialet. Vi intervjuet fem kvinner og to menn. Grunnen til at vi valgte kun to menn, var i hovedsak fordi vi hadde lagt til grunn at menn er mer homogene enn kvinner når det gjelder atferden på finansmarkedene uavhengig av alder og livssituasjon. Derfor mente vi det ikke var nødvendig å supplere med flere menn. Det var mer interessant å se på og forstå flere kvinners synspunkter i ulike livssituasjoner.

4.4.3 Informantenes bakgrunn

Vi har valgt å presentere respondentene med ulike bokstaver/setninger for å sikre anonymiteten deres.

Tabellen under beskriver informantenes bakgrunn:

Informant	Kjønn	Alder	Kontekst	Familiesituasjon	Utdannelse
A	K	43	Gift kvinne som investerer	Tre barn; ett bor fast hjemme og ett bor hjemme annenhver uke.	Påbegynt bachelor i Økonomi og ledelse / Bachelor Management
B	K	55	Gift kvinne som investerer	Bor med ektefelle. Har to voksne barn.	Journalist
C	K	26	Singel kvinne som ikke investerer	Bor alene i egen leilighet	Påbegynt studier i psykologi.
D	K	54	Singel kvinne som ikke investerer	Bor sammen med et barn	Bachelor innenfor markedskommunikasjon og et år med arbeidsrett
E	K	24	Kvinnelig student som investerer	Bor i kollektiv	Økonom, og går 1. året på Masterstudiet til å bli siviløkonom

					på NHH.
F	M	44	Gift mann som investerer	Bor sammen med kone og barn	Utdannet aktuar med hovedfag i statistikk.
G	M	22	Student som investerer	Bor i kollektiv	Går 2. året på Bachelor i økonomi og jus.

4.5. Analyse av datamaterialet

Vi har samlet inn store mengder data gjennom de semistrukturerte intervjuene. Det ble gjennomført en prosess i tre deler for å analysere datamaterialet. Først ble det tatt lydopptak av dybdeintervjuene. Deretter ble lydopptakene transkribert. Til slutt ble essensen av det transkriberte materialet trukket ut og benyttet i arbeidet videre, sammen med relevante sitater.

4.6 Validitet

Validitet handler om i hvilken grad man kan trekke gyldige slutninger fra funnene om det man har hatt som formål å undersøke (Dahlum, 2018). For å oppnå høy validitet, er det viktig at man er bevisst på at datamaterialet fra undersøkelsen dekker det studien har til hensikt å måle (Saunders et al, 2009). Saunders et al (2009) skiller videre mellom intern og ekstern validitet.

Intern validitet handler om i hvilken grad utvalget er gyldig (Skog, 2004). Vi valgte verken å presentere problemstillingen eller spørsmålene i forkant av intervjuene, ettersom dette kunne ha påvirket svarene deres. Hvis de hadde visst problemstillingen på forhånd, kunne det vært en mulighet for at respondentene hadde svart det de trodde vi ønsket å høre. At spørsmålene ikke ble gitt på forhånd kan ha ført til at respondentene ble stresset og ikke gav gjennomtenkte svar, kanskje de hadde mer kunnskap enn de fikk frem. Intervjuene ble foretatt i deres egne omgivelser ettersom dette var mest praktisk og tidsbesparende. I tillegg ble dette gjort for at informantene skulle være ærlige og si hva de mente. Dersom noen av svarene ble oppfattet som uklare, ble respondentene bedt om å forklare mer detaljert, slik at det ikke skulle oppstå misforståelser. Dette gikk også motsatt vei, da informantene kunne be oss om å forklare

spørsmålene nøyere. Vi var også nøye på å presisere at informasjonen ble holdt konfidensielt og at alle informantene ble fremstilt anonyme. Vår studie har en høy intern validitet i den forstand at via personlige intervju kunne vi direkte tolke vedkommendes holdninger og personlige meninger.

Ekstern validitet handler om i hvilken grad resultatene kan generaliseres og overføringsverdi til lignende situasjoner (Skog, 2004). En svakhet med vår undersøkelse er at funnene ikke kan statistisk generaliseres ettersom vi kun har intervjuet syv personer. Dermed har vi svak ekstern validitet.

4.7 Reliabilitet

Reliabilitet handler om hvorvidt resultatene fra undersøkelsen er pålitelige. En indikasjon på dette vil være i hvilken grad studien kan gjentas av andre og komme frem til samme funn og resultat, med bruk av like teknikker og prosedyrer (Saunders et al., 2009). Jacobsen (2015) uttaler at det er vanskelig å få samme resultater i kvalitativ forskning ettersom kvalitative metoder har ulike intervjuprosesser. Målefeil er noe alle undersøkelser har, og det skilles mellom systematiske og tilfældige målefeil (Gripsrud et al., 2016).

Systematiske målefeil handler om hvordan innsamlingen av datamaterialet struktureres og gjennomføres (Gripsrud et al., 2016). Vi utarbeidet en semistrukturert intervjuguide med hensikt å redusere sannsynligheten for systematiske målefeil. En vanlig systematisk målefeil oppstår når informanten feiltolker spørsmålene, noe som kan sees i sammenheng med hvordan vi stiller spørsmålene (Saunders et al., 2009). Det oppstod en del misforståelser da vi spurte om kjennskap til ulike finansielle produkter. Dette gjorde at vi måtte presisere spørsmålet ytterligere eller hjelpe respondenten på vei ved å komme med eksempler. Dette kan ha bidratt til at vi har fått feilinformasjon om deres faktiske kunnskap om finansielle produkter. Det var også en del usikkerhet knyttet til spørsmålene om risiko, som kan komme av for mye informasjon på ett og samme spørsmål. I tillegg til at spørsmålet inneholdt tall og ulike alternativer, som kan ha bidratt til forvirring. Disse spørsmålene måtte vi ofte gjenta og omformulere slik at de ble tydelig forstått.

Tilfældige målefeil skyldes derimot ukontrollerbare variabler som angår respondenten (Gripsrud et al., 2016). En vanlig tilfeldig målefeil oppstår dersom intervjuobjektet ikke ønsker å svare ærlig på spørsmål eller svarer tvetydig (Saunders et al., 2009). Vi har ingen

garanti for at intervjuobjektene i vår undersøkelse har svart ærlig på spørsmålene, eller om vi har feiltolket svarene.

5. Resultat

Nedenfor presenterer vi funnene fra studien vår basert på de syv intervjuene vi har gjennomført. Intervjuobjektene består av fem kvinner og to menn i ulike aldersgrupper og livssituasjoner. Resultatene tar for seg disse hovedkategoriene:

- Enkeltaksjer/aksjefond
- Personlig økonomi
- Finansiell forståelse
- Risikovillighet

Tabell 5.1 - Kommunikasjon om enkeltaksjer/aksjefond

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Hun diskuterer enkeltaksjer/aksjefond mye hjemme og en del på jobb, ettersom hun jobber i bank. Hun snakker også med venner om det, der en del spør henne om råd om valg av fond.
B	Gift kvinne (55) som investerer	Hun har snakket med venner og familie om enkeltaksjer/aksjefond, men hun gir uttrykk for at dette skjer i liten grad.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Hun har ingen venner/familie som investerer i aksjer eller aksjefond, men har noen mannlige kollegaer som har en interesse for temaet. Hun snakker i svært liten grad om aksjer og sparing generelt.
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	Hun snakker en del med venninner om enkeltaksjer/aksjefond, men i liten

		grad på jobb.
E	Kvinnelig student (24) som investerer	Hun snakker med venner om aksjefond/fond og oppfordrer dem til å investere i det. Hun diskuterer også med familie når det gjelder grad av usikkerhet knyttet til ulike investeringer. Hun jobber i bank, men diskuterer ikke usikre investeringer der.
F	Gift mann (44) som investerer	Han snakker mest om enkeltaksjer på jobb, men også med venner.
G	Mannlig student (22) som investerer	Han snakker med venner/studentene, familie og kollegaer om enkeltaksjer. Han har en omgangskrets der de ofte deler tanker rundt smarte/gode investeringer.

Tabell 5.1 beskriver funn om kommunikasjon angående enkeltaksjer/aksjefond, både på jobb, med venner og familie. Det er i varierende grad hvor mye intervjuobjektene snakker om dette i sosiale settinger. Funnene viser at de kvinnene som ikke investerer snakker i mindre grad med andre angående sparing og økonomi. En av kvinnene sier følgende: “Jeg snakker litt med venninner, men ikke så mye på jobb faktisk”. Undersøkelsen viser at de som omgir seg med andre personer som også har en interesse for temaet snakker i større grad om det. En av de mannlige intervjuobjektene sier følgende: “Jeg har en gruppering med både kollegaer, familiemedlemmer og venner der alle driver med aksjer [...] der vi deler om det er smarte eller gode investeringer”.

Tabell 5.2 - Kunnskap om finansielle produkter

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Hun har meget god kontroll på finansielle produkter, og gir uttrykk for at hun vet om de aller fleste. Hun sier også at hun kjenner innholdet i dem.
B	Gift kvinne (55) som investerer	Hun har hørt om mange og gir uttrykk for at hun kan gå i dybden på flere av dem.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Hun har hørt om aksjesparekonto, fondssparing, aksjehandel og vanlig banksparing. Hun uttrykker generelt lite kunnskap om disse.
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	Hun har god kontroll på mange av de forskjellige finansielle produktene. Hun nevner aksjefond, verdipapirer, obligasjoner, nedbetaling av lån og IPS.
E	Kvinnelig student (24) som investerer	Hun fikk hint. Hun tror hun har hørt om mye av det som er der ute. Hun ramser opp de mest vanlige/kjente formene som aksjer, aksjefond, banksparing.
F	Gift mann (44) som investerer	Han gir uttrykk for meget god kontroll på finansielle produkter og nevner ting som aksjer, derivater, opsjoner, obligasjoner osv.
G	Mannlig student (22) som	Han fikk hint om banksparing og

	investerer	aksjekjøp. Han har hørt om og nevner de vanligste formene som fondssparing, aksjesparekonto og boligsparing.
--	------------	--

Tabell 5.2 beskriver funn knyttet til kunnskap om finansielle produkter. Det er meget stor spredning i kunnskapsnivået blant intervjuobjektene. Det virker som at finansiell forståelse er en avgjørende faktor for om intervjuobjektene velger å investere i enkeltaksjer/aksjefond. To av kvinnene og en av mennene viste god forståelse og kunne gå i dybden på flere av de mer avanserte finansielle produktene, som for eksempel opsjoner, obligasjoner og derivater. Disse tre personene er i aldersgruppen 40-55 år. En av disse kvinnene sa følgende: “Jeg kjenner antakeligvis til alle, skal jeg nevne noen?”. En av kvinnene som ikke investerer viste også god forståelse og kunnskap. Hun er også i denne aldersgruppen. De med mindre kunnskap, og som også er i en betydelig yngre aldersgruppe, nevnte mer generelle produkter som aksjer, fonds- og banksparing. En av de kvinnelige intervjuobjektene som ikke investerer uttrykte følgende: “Jeg har jo hørt om aksjesparekonto, fondssparing og generell aksjehandel, men jeg har ikke noe kunnskap om hvordan jeg skulle gått frem hvis jeg skulle begynt med det selv”.

Tabell 5.3 - Sparing og valg av spareform

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Hun har andeler i aksjefond og har investert i enkeltaksjer, men sluttet med dette grunnet jobbsituasjon. Hun har størst verdier i fond og sparer i fond som hun rådgir om til sine kunder. Hun har tidligere også spart i rentefond.
B	Gift kvinne (55) som investerer	Hun sparer i ulike fond. Hun har spart i enkeltaksjer før, men har gått over til kun fond ettersom sparing i enkeltaksjer krevde for mye tid og kunnskap. Hun har også et sparebankfond hun ble anbefalt av en ansatt i banken som hun har tiltro til.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Hun har spart i BSU, men har brukt dette på kjøp av bolig. Hun har vanlig sparekonto, men gir uttrykk for at denne har dårlig rente. Hun ble tilfeldig oppfordret til å spare i BSU. Hun vil ha de resterende sparepengene sine lett tilgjengelig med tanke på forutsigbarhet, slik at pengene er mer likvide og fordi hun ikke vil risikere for store verdisvingninger. Hun har ikke romslig nok økonomi til å låse pengene sine i noe. Hun gir uttrykk for å være veldig risikoavers.
D	Singel kvinne (54) som ikke	Hun sparer penger i banken, men har

	investerer	tidligere hatt IPS-konto. Hun sluttet med dette på grunn av endring i betingelser. Nå sparer hun kun i bank med tanke på grad av likviditet.
E	Kvinnelig student (24) som investerer	Hun sparer i aksjesparekonto, BSU og sparekonto med litt høyere rente. Hun har ikke sluttet med noen spareformer som hun har startet med. Hun har fortsatt med fondssparing hun har fått av foreldrene, og opprettet aksjesparekonto og verdipapirkonto på eget initiativ med hjelp fra rådgiver.
F	Gift mann (44) som investerer	Han investerer kun i enkeltaksjer. Han sluttet med banksparing ettersom han mente renten var for lav. Han har aldri vært interessert i å spare i fond fordi han mener han kan forvalte pengene bedre selv.
G	Mannlig student (22) som investerer	Han sparer i BSU, aksjesparekonto og fond. Han har gått fra å spare mest i fond til å primært investere i enkeltaksjer. Dette er grunnet lav avkastning i fond.

Tabell 5.3 beskriver funn om sparing og valg av spareform. Det er varierende valg av spareform blant intervjuobjektene. Det går i alt fra kun banksparing, kun enkeltaksjer til en kombinasjon av spareformer. Vi ser at det er tre faktorer som går igjen når det gjelder valg av spareform; grad av likviditet, god/dårlig økonomi samt potensiell avkastning.

Hovedforskjellen på menn og kvinner i denne kategorien er at mennene mener at

avkastningen på fond og vanlige banksparinger er for lav og at mange derfor velger å investere i enkeltaksjer, mens kvinnene i større grad velger mer trygge alternativer.

Tabell 5.4 - Familie og venner som sparer i enkeltaksjer/aksjefond

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Ingen av foreldrene hennes sparer i fond/enkeltaksjer og hun er usikker på om søsknene gjør det. Hun har en partner som er aktiv innenfor aksjehandel. De sparer sammen i fond til barna sine. Hun har ikke mange venninner som sparer i enkeltaksjer, men flere som sparer i fond. Dette er ofte etter hennes anbefaling.
B	Gift kvinne (55) som investerer	Hun har en far som investerer i enkeltaksjer og har fått en del av disse fra han. Alle fire søsknene sparer i enkeltaksjer/aksjefond. Hun er usikker på hvordan partneren forvalter sine penger. Hun har mange venninner som sparer primært i aksjefond, men har også venner som investerer i enkeltaksjer.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Hun har ingen familiemedlemmer som investerer i enkeltaksjer/aksjefond og har heller ikke vokst opp med oppfordring til sparing generelt. Hun gir derfor uttrykk for at hun synes det er vanskelig å finne informasjon og

		starte med det selv. Hun har kun én mannlig bekjent som hun vet driver med enkeltaksjer/aksjefond.
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	Hun har ingen familiemedlemmer som sparer i fond eller enkeltaksjer, men har venner som gjør det.
E	Kvinnelig student (24) som investerer	Hun har foreldre som sparer i enkeltaksjer/aksjefond og som har spart i fond til alle barna. Ellers kjenner hun mange som sparer i enkeltaksjer og aksjefond.
F	Gift mann (44) som investerer	Han har en far som handler litt enkeltaksjer og gir uttrykk for at interessen har gått i arv. Han kjenner mange som sparer i enkeltaksjer og aksjefond.
G	Mannlig student (22) som investerer	Han har både foreldre, søsken og partner som sparer i enkeltaksjer og/eller aksjefond. Han har også venner og kollegaer som sparer i begge deler.

Tabell 5.4 viser i hvilke grad venner og familie til intervjuobjektene sparer i enkeltaksjer/aksjefond. Vi ser at fellesnevneren til alle som investerer er at enten familiemedlemmer, partner eller nære venner gjør det samme. Ingen av de to kvinnene som ikke investerer har noen familiemedlemmer som sparer, og har i betydelig grad færre venner som investerer. En av disse kvinnene sa følgende: “Jeg vet ikke om noen venner som investerer i noe [...], det er ingen jeg kjenner som har aksjefond for eksempel”. Det kan virke som at det er mer prat om aksjer og økonomi i hverdagen til mennene, enn det er i kvinnenes.

Tabell 5.5 - Påvirkning til å begynne med aksjesparing

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	(Hun ble ikke stilt spørsmålet ettersom hun ikke har mulighet til å investere i enkeltaksjer grunnet jobbsituasjon)
B	Gift kvinne (55) som investerer	Det er foreløpig ikke så mye som kan påvirke henne til å investere i enkeltaksjer, ettersom hun nettopp har gått over fra dette til fond. Hun er åpen for å kunne investere i enkelte oppstartsbedrifter i fremtiden.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Hun beskriver investeringer som en jungel, der man må kunne ganske mye. Det som kan få henne til å investere, er å tilegne seg mer informasjon og kunnskap. Hun legger også til at en romsligere økonomi er en faktor som kan påvirke henne.
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	Hun vurderer å investere i enkeltaksjer i nedgangstider, men trenger ofte mer informasjon og synes det er for tidkrevende. Hun har vurdert fond, men mener hun er såpass gammel at hun heller burde prioritere å nedbetale lån, siden tidshorizonten ikke er så lang.
E	Kvinnelig student (24) som	Hun sier det er en del fokus på

	investerer	investeringer i enkeltaksjer på skolen. Hvis hun oppsøker de riktige folkene kan nok dette påvirke henne til å investere mer. Det som stopper henne er at hun ikke kan nok om det og at det er tidkrevende.
F	Gift mann (44) som investerer	(Han ble ikke stilt spørsmålet ettersom han allerede sparer i enkeltaksjer)
G	Mannlig student (22) som investerer	Opp- og nedgangstider i markedet påvirker han til å kjøpe/selge mer.

Tabell 5.5 beskriver våre funn om hva som kan få intervjuobjektene til å investere i enkeltaksjer/aksjefond. Det er fire forskjellige faktorer som kan påvirke dem til å investere i denne type verdipapirer; romsligere økonomi, mer kunnskap, mer tid til rådighet samt opp- og nedgangstider i markedet. En av kvinnene som ikke investerer er redd for å gå inn med for lite kunnskap og uttaler følgende: “Det handler også om sikkerhet og jeg føler ikke jeg har råd til å leke med pengene. Selv om det sikkert historisk gir bedre avkastning”.

Tabell 5.6 - Kjennskap til og interesse for enkeltaksjer/aksjefond

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Hun fikk interesse da hun begynte å jobbe i bank og hadde ingen kunnskap om aksjer før dette.
B	Gift kvinne (55) som investerer	Hun har sakte, men sikkert, bygget opp en interesse, ettersom hun fikk aksjer av faren. Hun har fått mer interesse de siste årene fordi hun har fått mer tid til rådighet.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	(Hun ble ikke stilt spørsmålet siden hun ikke investerer)
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	(Hun ble ikke stilt spørsmålet siden hun ikke investerer)
E	Kvinnelig student (24) som investerer	Hun har lenge vært interessert i sparing og har foreldre som alltid har hatt stort fokus på det i oppveksten. Hun åpnet opp øynene for sparing i aksjefond da hun begynte på økonomistudier.
F	Gift mann (44) som investerer	Faren hans har bidratt med å vekke en interesse, men han startet ikke å investere selv før for ca. 10 år siden. Da begynte han å investere i unoterte selskap.
G	Mannlig student (22) som investerer	Han fikk interesse for enkeltaksjer da han var 16-17 år, og har hatt fond siden han var 14. Han ble tipset av sin far om å opprette et fond etter at

		<p>han fikk konfirmasjonspenger. Han fikk kjennskap til ikke-børsnoterte selskaper som vekket hans interesse for å sette seg mer inn i ulike verdipapirer.</p>
--	--	--

Tabell 5.6 beskriver våre funn når det gjelder hvordan intervjuobjektene fikk kunnskap om og interesse for enkeltaksjer/aksjefond. De fleste av intervjuobjektene fikk vekket sin interessen av familiemedlemmer som også var aktive på dette området. Ett av intervjuobjektene fikk interesse via jobben. Vi ser at respondentenes omgangskrets har stor påvirkning på om personen interesserer seg for usikre investeringer. En av kvinnene sier dette: “Interessen har vel sakte, men sikkert bygget seg opp etterhvert som jeg har fått aksjer av min far”. Vi ser at begge mennene har fått en interesse fra tidlig alder gjennom familiemedlemmer. For kvinnene har det derimot tatt litt lengre tid før denne interessen har blomstret.

Tabell 5.7 - Økonomiske avgjørelser og budsjett i husholdningen

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Hun tar økonomiske avgjørelser i fellesskap med ektefellen. De har ikke et konkret budsjett, men har en oversikt over sine faste utgifter. De har et eget budsjett for mat og en egen matkonto. Dette gjør det lettere å ha oversikt om de følger budsjettet eller ikke.
B	Gift kvinne (55) som investerer	Hun tar økonomiske avgjørelser i fellesskap med ektefellen. De har et felles budsjett over faste utgifter og mat. Utover dette har de hver sin personlige økonomi og disponerer disse hver for seg.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Hun tar selv de økonomiske beslutningene og har et fullstendig budsjett. Dette forholder hun seg delvis til. Hun har autotrekk på faste utgifter, men har ingen spesifikk spareplan. Budsjettet kan variere veldig fra måned til måned, men hun sparer stort sett ikke.
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	Hun tar selv de økonomiske avgjørelsene. Hun har et budsjett, men dette var lettere å følge da hun hadde trangere økonomi. Hun er absolutt typen som liker og klarer å følge et budsjett.

E	Kvinnelig student (24) som investerer	Hun tar selv de økonomiske avgjørelsene i husholdningen. Hun har ikke et konkret budsjett hun forholder seg til, men har en viss tanke om hvor mye hun kan bruke.
F	Gift mann (44) som investerer	Han har ikke et budsjett. Ektefellen og han tar de største økonomiske avgjørelsene i fellesskap. Dette gjelder kjøp eller stort vedlikehold på hus, bil og hytte. Innbo er det konen som tar seg av, mens han betaler.
G	Mannlig student (22) som investerer	Han tar de økonomiske avgjørelsene selv, og har flere budsjett som blir fulgt av og til. Dersom det oppstår uforutsette kostnader, kan han gå utenfor budsjettet.

Tabell 5.7 viser funn om objektene økonomiske avgjørelser og om de har et budsjett. De som bor for seg selv uten partner og styrer sin egen økonomi, tar store økonomiske avgjørelser på egenhånd. Personene som er i et parforhold, tar disse avgjørelsene i fellesskap med partneren. Alle utenom ett intervjuobjekt har et fullstendig, eller et delvis, budsjett over faste utgifter og mat. Vi ser at de med en strammere økonomi har et større behov for å følge dette budsjettet. En av kvinnene som ikke investerer og har forholdsvis god råd, sier følgende: “Det er lettere å følge det når man har en litt strammere økonomi. Når man begynner å få litt bedre råd, så blir budsjettet litt løsere”. Mannen som ikke har et budsjett, er også den som gir uttrykk for å ha best økonomi av alle.

Tabell 5.8 - Husholdningens økonomi

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Hun føler hun har god råd i dag.
B	Gift kvinne (55) som investerer	Hun føler hun har relativt mye å rutte med.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Hun kunne ikke betalt en stor uforutsett utgift uten å låne penger. Hun gir uttrykk for at hun har en relativ stram økonomi.
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	Hun gir uttrykk for at hun har god økonomi og har penger til rådighet oppspart på en bufferkonto i banken.
E	Kvinnelig student (24) som investerer	Hun gir uttrykk for at hun kunne betalt en stor uforutsett utgift uten å måtte låne penger eller spørre om hjelp. Dette tilsier at hun har relativt god råd i dag.
F	Gift mann (44) som investerer	Han gir uttrykk for å ha svært god råd i dag og anser seg selv som veldig heldig. Han kan kjøpe det han trenger til enhver tid uten at han sløser.
G	Mannlig student (22) som investerer	Han mener det spørs hva som anses som god råd, men mener han kan leve behagelig.

Tabell 5.8 viser funn om husholdningenes økonomiske situasjon. En av kvinnene som ikke investerer gir uttrykk for å ha relativt stram økonomi, med liten mulighet for sparing. Alle de

andre intervjuobjektene gir uttrykk for å ha en god økonomi som gjør det mulig for dem å betale en uforutsett regning, som er like stor som deres månedlige inntekt, uten å måtte låne penger.

Tabell 5.9 - Kunnskap om personlig økonomi

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Føler hun har veldig god kunnskap om personlig økonomi og økonomi generelt. Hun jobber i bank der store deler av jobben handler om lån, sparing i fond og rådgivning om dette. Hun mener selv at dette er grunnen til sitt høye kunnskapsnivå.
B	Gift kvinne (55) som investerer	Hun synes det er et vanskelig spørsmål, men føler hun har veldig god kontroll på egen økonomi. Hun har også drevet eget selskap der hun har drevet med økonomistyring og har budsjettansvar i sin nåværende jobb. Dette har hun dratt nytte av i sin private økonomi.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Hun synes det er vanskelig å sammenligne egen kunnskap med andres. Dette er fordi hun er usikker på andres kunnskapsnivå. Hun føler hun har relativ god kontroll på egen økonomi, men at hun har lite kunnskap om økonomi generelt.
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	Hun føler hun har over gjennomsnittet god kunnskap om personlig økonomi.

E	Kvinnelig student (24) som investerer	Hun mener hun har over gjennomsnittlig god kunnskap om personlig økonomi sammenlignet med gjennomsnittet, særlig blant jevnaldrende venner.
F	Gift mann (44) som investerer	Han har god kontroll på personlig økonomi og økonomi generelt.
G	Mannlig student (22) som investerer	Han føler han har litt over gjennomsnittet god kunnskap.

Tabell 5.9 viser hva kandidatene tenker om sin kunnskap om personlig økonomi og økonomi generelt, sammenlignet med gjennomsnittet. De mannlige intervjuobjektene sier de har over gjennomsnittet god kunnskap og forståelse om personlig økonomi og opplyser at de også er oppdatert på verdensøkonomien. Det er flere av de kvinnelige kandidatene som synes det er vanskelig å måle seg med gjennomsnittet. De fleste kvinnene mener likevel at de har over gjennomsnittet god kunnskap, men nøler litt mer i svarene enn mennene. Dette oppfattes som at kvinnene er mindre selvsikre enn mennene rundt dette temaet. Fem av de syv kandidatene vi intervjuet har enten utdanning eller jobb innenfor det økonomiske fagfeltet.

Tabell 5.10 - Risikoaversjon gevinst

Legg til grunn at du satser 50.000 kroner. Anta videre at du kan velge mellom: a) en sikker gevinst på 100.000 kroner, eller b) 10 prosent sannsynlighet for å vinne 1.000.000 kroner og 90 prosent sannsynlighet for ingen gevinst.

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Risikoavers (A)
B	Gift kvinne (55) som investerer	Risikosøkende (B)
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Risikoavers (A)
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	Risikoavers (A)
E	Kvinnelig student (24) som investerer	Risikoavers (A)
F	Gift mann (44) som investerer	Risikosøkende (B)
G	Mannlig student (22) som investerer	Risikoavers (A)

Tabell 5.10 viser kandidatenes grad av risikovillighet når det kommer til gevinst. Kun to av syv kandidater velger alternativ B, som indikerer at de er risikosøkende. Begge disse investerer og har gitt uttrykk for at de har en relativt god økonomi. De vil ikke anse en gevinst på 100.000 kroner som attraktiv nok. De resterende kandidatene velger alternativ A, noe som tilsier at de er mer risikoaverse. En av kvinnene sier følgende: "Jeg skjønner hvilken teori dere henviser til, og jeg bekrefter jo den teorien. I hvert fall som kvinne. Vi er jo litt trygghetssøkende". Denne kvinnen gir uttrykk for at hun ville valgt annerledes dersom innsatsbeløpet var på 25.000 kroner og muligheten for gevinst var på 500.000 kroner istedenfor 1.000.000 kroner, da ville hun heller valgt alternativ B.

Tabell 5.11 - Risikoaversjon tap

Anta at du kan velge mellom: a) et sikkert tap på 750.000 kroner, eller b) 75 prosent sannsynlighet for et tap på 1.000.000 kroner og 25 prosent sannsynlighet for å ikke tape noe.

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Risikosøkende (B)
B	Gift kvinne (55) som investerer	Risikosøkende (B)
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	Risikosøkende (B)
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	Risikosøkende (B)
E	Kvinnelig student (24) som investerer	Risikosøkende (B)
F	Gift mann (44) som investerer	Risikosøkende (B)
G	Mannlig student (22) som investerer	Risikosøkende (B)

Tabell 5.11 viser funn om kandidatenes risikovillighet når det gjelder tap. Her valgte alle kandidatene alternativ B, som indikerer at de er risikosøkende når det kommer til tap. “Vi er mer redd for å tape penger enn vi håper på å vinne” går det frem fra en av kvinnene. Det blir gitt uttrykk for at det var for liten differanse mellom 750.000 kroner og 1.000.000 kroner. Noen av kvinnene er mer nølende i svaret sitt, sammenlignet med mennene, som er mer sikre.

Tabell 5.12 - Plassering av aksjer

Respondent	Kontekst	Vurdering
A	Gift kvinne (43) som investerer	Hun har aksjer, i hovedsak innenfor et stort eiendomsselskap, men har sine største verdier i fond. Hun har en god blanding av fondene, både aktive fond og indeksfond. På grunn av jobb som er styrt av strenge egenhandelsregler, velger hun å ikke lenger kjøpe og selge enkeltaksjer.
B	Gift kvinne (55) som investerer	Hun har ett Odin Nordic-fond, ett internasjonalt Odin-fond og ett sparebank-fond. Odin Nordic investerer mye i svenske bedrifter. Hun mener amerikansk økonomi går bra og har derfor valgt Odin international, som har mye av fondsforvaltningen i amerikanske bedrifter.
C	Singel kvinne (26) som ikke investerer	(Fikk ikke spørsmålet ettersom hun ikke har enkeltaksjer)
D	Singel kvinne (54) som ikke investerer	(Fikk ikke spørsmålet ettersom hun ikke har enkeltaksjer)
E	Kvinnelig student (24) som investerer	Hun har et globalt aksjefond i Skagenfondet og flere vanlige fond.
F	Gift mann (44) som investerer	Han har klart mest aksjer med høy risiko, men også noen få aksjer

		med lav risiko. Han har aksjer i mange forskjellige næringer. Han har flest biotec-aksjer (kreftmedisin) og aksjer i betting/gambling.
G	Mannlig student (22) som investerer	Han har majoriteten av aksjene sine i grønn sektor, men også litt i shipping og olje. Han har også noen små deler i farmasøytisk industri.

Tabell 5.12 viser hvordan de som investerer i enkeltaksjer og aksjefond har valgt å plassere verdiene sine. Her er det en markant forskjell mellom kvinnene og mennene, med tanke på hvor risikabel spareformen er. Alle kvinnene har de største verdiene sine i fond, mens mennene har verdiene sine i enkeltaksjer. Den eneste kvinnen som også har enkeltaksjer, har verdiene sine i et stort selskap som er lite risikofylt. De andre kvinnene har spredt sine verdier i ulike aksjefond med lavere risiko. Vi ser at de mannlige kandidatene velger aksjer med høyere risiko.

6. Diskusjon

Formålet med denne studien var å finne ut om norske menn sparer mer i enkeltaksjer og aksjefond enn kvinner, samt kartlegge mulige forklaringer på dette. Diskusjonen vil gi en dypere forståelse for våre funn som vi sammenligner med tidligere teori og litteratur på området.

6.1 Er det forskjeller mellom kvinner og menn ved valg av spareform?

Vi ser at våre kvinnelige intervjuobjekter velger å spare i tryggere alternativer enn det de mannlige intervjuobjektene gjør. Kvinnene velger for det meste spareformer som banksparing, BSU og fondssparing. Mennene i undersøkelsen svarer at de primært sparer i mer risikofylte alternativer som enkeltaksjer, og i liten grad andre sparealternativer. Dette kan være en forklaring på hvorfor kvinner får høyere avkastning på sine aksjeinvesteringer, til lavere systematisk risiko. Funnene indikerer også at menn er mer ubetenksomme når det gjelder kjøp og salg av enkeltaksjer. Dette samsvarer med tidligere forskning, blant annet med studien gjennomført av Elin Halvorsen om spareraten i Norge samt uttalelser fra Sættem om at kvinner oppnår høyere avkastning enn menn. I denne undersøkelsen kommer det frem at kvinner har en større andel i bank- og boligsparing. Menn derimot har en større andel i aksjer/obligasjoner. Våre funn viser at det er tre faktorer som er viktige for valg av spareform; 1) grad av risiko, 2) om individet har god eller dårlig økonomi og 3) potensiell avkastning. Vi ser at kvinnene i vår undersøkelse i større grad legger vekt på forutsigbarhet enn mennene. De mannlige intervjuobjektene legger i mye større grad vekt på potensiell avkastning i deres valg av spareform. Dette er en indikasjon på at menn i større grad ser vekk fra usystematisk risiko enn det kvinner gjør. Dette er med på å forklare hvorfor menns investeringer i aksjemarkedet gir lavere avkastning enn kvinners.

6.2 Har kvinner og menn ulik atferd i økonomien?

For å få bedre forståelse av hvorfor menn og kvinner velger forskjellige typer investeringer, vil det være viktig å se nærmere på deres atferd. For å gjøre dette, kan man se på om det er noen forskjeller mellom kvinner og menn når det gjelder kulturell og sosial kapital.

Fra teorien ser vi at kulturell og sosial kapital handler om at foreldre, andre slektninger og personer i nærmiljøet er viktige faktorer for om en person starter med en aktivitet eller ikke. Vi ser i noen grad at denne teorien samsvarer med våre informanter. Alle våre

intervjuobjekter som investerer, forteller at de har familiemedlemmer, partnere eller nære venner som også investerer i enkeltaksjer/aksjefond. Personene som ikke invester har ingen familiemedlemmer som investerer i dette. De har ingen eller få bekjente/venner som investerer. En av de mannlige respondentene har en far som også investerer litt i enkeltaksjer og uttalte følgende: “Han har jo vært med på å vekke en interesse. Det går litt i arv kan du si”. Forskjellen vi ser mellom de kvinnelige respondentene og de mannlige, er hvordan interessen har oppstått. De fleste av kvinnene har fått interessen bygget opp etter hvert, mens mennene har hatt fedre som har vekket en interesse hos dem i tidlig alder. Likevel ser vi at den ene kvinnelige respondenten som investerer har hatt en far som har bidratt til interessen, noe som viser at også enkelte kvinner blir påvirket av sin fars interesse for aksjer.

Er det slik at kvinner prioriterer annerledes enn menn, når de ellers er like når det gjelder alder, livssituasjon og tid de har til rådighet? Intervjuobjekt B har gått over fra å investere i enkeltaksjer til å kun investere i aksjefond/fond. Hun er i utgangspunktet investeringslysten, men velger å nedprioritere risikofylte investeringer på grunn av tidsklemma. Intervjuobjekt D investerer ikke. Hun uttaler at det krever for mye tid å investere i enkeltaksjer. Tidsklemma er med andre ord en viktig faktor for om kvinnene velger å bruke tid på å sette seg inn i investeringer. I det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret forventes det at kvinner skal prioritere barn, familie og husstell, mens menn i større grad skal prioritere å forsørge familien. Intervjuobjekt F, som er en gift mann som investerer, glir rett inn i dette kjønnsrollemønsteret. Vi ser at i hans ekteskap bruker konen mye av sin tid på de daglige avgjørelsene om valg av møbler og annet interiør, mens han forsørger familien. Vil det da være mer akseptert at menn bruker mer tid på investeringer som enkeltaksjer enn kvinner?

Vi har funnet ut at begge våre mannlige intervjuobjekter har god kunnskap og viser en genuin interesse for økonomi og finans. Dette samsvarer med uttalelser fra både Sandmæl og Gjesdal som mener menn har en større interesse for temaet enn kvinner. Funnene våre er motstridende med Kvisvik som mener at kvinner ikke har en lavere interesse for økonomi enn menn. Vi finner ingen helt klare tegn på at menn har en høyere interesse enn kvinner. Dette styrker tidligere teori om at menn pådrar seg unødvendig usystematisk risiko, og at menn ikke er mer kunnskapsrike enn kvinner når det gjelder personlig økonomi. Det er heller andre faktorer som er med på å påvirke at kvinnene i mindre grad investerer i enkeltaksjer/aksjefond enn mennene. Kunnskap og tid vil i større grad være en begrensende faktor enn manglende interesse.

6.3 Har kvinner mindre kunnskap om økonomi enn menn?

Tidligere forskning viser at kvinner har mindre finansiell forståelse enn menn. Dette viser blant annet en OECD-undersøkelse gjort på vegne av AksjeNorge i 2016 og en undersøkelse gjort av Econa i 2017. Begge undersøkelsene viser signifikante forskjeller i kunnskapsnivået til menn og kvinner. Det ble også funnet at det største kunnskapsgapet er mellom kvinner og menn under 30 år.

Vår undersøkelse viser at alle kvinnene og mennene over 40 år viser god økonomisk kunnskap uavhengig av om de investerer eller ikke. Kvinnene var i større grad defensive og ga mindre uttrykk for at de hadde kunnskap. Mennene viste en større grad av selvsikkerhet rundt egen kunnskap. Vi kan ikke trekke noen klare konklusjoner ettersom kunnskapsnivået ble basert på intervjuobjektene subjektive meninger om egen økonomisk kunnskap. Det er større forskjeller mellom kvinner og menn blant de yngre intervjuobjektene. Den ene kvinnen som ikke investerer, viser lite forståelse for økonomi generelt og har lite kunnskap om forskjellige spareformer. Hun befinner seg heller ikke i en omgangskrets hvor hun blir eksponert for slik informasjon.

Både den kvinnelige og mannlige studenten som investerer, viser kunnskap om finansielle produkter. Begge disse intervjuobjektene studerer økonomisk/administrative fag, som kan være en mulig grunn til en større økonomisk forståelse og en generell interesse for økonomi.

6.4 Er menn mer risikosøkende enn kvinner?

Det er bred enighet i faglitteraturen om at kvinner er mer risikoaverse enn menn (Jianakoplos et al., 2007). Dette samsvarer til en viss grad med våre intervjuobjekter. Begge mennene vi intervjuet investerer i enkeltaksjer, noe som indikerer høy grad av risikovillighet. Begge er også risikosøkende i valg av aksjeportefølje. De kvinnelige intervjuobjektene som investerer, eier andeler i ulike fond, men ingen av dem har enkeltaksjer. Dette indikerer at kvinnene er mindre risikosøkende enn mennene ved valg av enkeltaksjer eller aksjefond. Ett av intervjuobjektene har en atferd som strider mot teorien om at kvinner er mer risikoaverse. Intervjuobjekt B indikerer en ganske risikovillig atferd ettersom hun tidligere har investert i enkeltaksjer, men har byttet over til fond grunnet tidsklemma.

Informantene ble stilt følgende gevinstspørsmål: Anta at du satser 50.000 kroner. Anta videre at du kan velge mellom: a) en sikker gevinst på 100.000 kroner eller b) 10 prosent sannsynlighet for å vinne 1.000.000 kroner og 90 prosent sannsynlighet for ingen gevinst. Det kommer frem i prospektteorien av Kahneman og Tversky (1979) at en person er mer risikoavers når han står overfor valg med positiv forventet gevinst. Vi ser at alle intervjuobjektene er risikoaverse og svarer alternativ A som er en sikker gevinst, utenom to av informantene. Dette er én kvinne og én mann, som begge er gift og investerer i enkeltaksjer/aksjefond. Begge er over 40 år og uttrykker en mer risikosøkende investeringsatferd. Man kan anta at disse er i noenlunde samme livssituasjon, noe som kan ha mye å si for risikovilligheten, ettersom de muligens har mer å rutte med. Dette gjør at våre funn strider mot tidligere forskning gjort av Schroyen & Aarbu som sier at risikoaversjon øker med alderen for begge kjønn. Dette kan skyldes at de har foretatt kvantitative analyser som gjør at de kan ta hensyn til og justere for andre virkninger, som for eksempel inntekts- og formueseffekten og effekten av at eldre også lever i parforhold der partner også har inntekt/formue som gjør tryggheten større.

For å kartlegge intervjuobjektene risikovillighet ble de også stilt et tapsrelatert spørsmål. Anta at du kan velge mellom: a) et sikkert tap på 750.000 kroner, eller b) 75 prosent sannsynlighet for et tap på 1.000.000 og 25 prosent sannsynlighet for å ikke tape noe. En annen del av prospektteorien til Kahneman og Tversky (1979) sier at en person er mer risikosøkende når de er utsatt for et tap. Alle våre intervjuobjekter bekrefter denne teorien, der alle er risikosøkende og svarte alternativ B.

Samlet sett viser vår undersøkelse at menn er mer risikosøkende enn kvinner. Vi ser indikasjoner på at kvinnene er mindre risikovillige ut fra valg av investeringsform og sammensetningen av aksjeporteføljen. Mennene velger i større grad enkeltaksjer, mens kvinnene velger i hovedsak aksjefond. Dette indikerer at mennene i større grad er mer risikosøkende enn kvinner.

6.5 Er det en sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap?

OECD-rapporten gjort på vegne av AksjeNorge i 2016 viste at det er en sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap. Vi ser at flertallet av kvinnene som investerer har en relativt god finansiell forståelse, i likhet med mennene. Likevel ser vi en forskjell på disse intervjuobjektene, der kvinnene i hovedsak investerer i fond og mennene i enkeltaksjer. Selv

om kvinner og menn tilsynelatende har noenlunde likt kunnskapsnivå, viser dette at kvinnene som investerer er mer risikoaverse enn mennene, ettersom enkeltaksjer er å regne som mye mer risikofylt enn aksjefond. I tillegg ser vi en sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap hos intervjuobjekt C, som har lite finansiell kunnskap og er risikoavers ettersom hun plasserer pengene sine i mindre risikable spareformer. Dette samsvarer med funnene i OECD-rapporten. Dette tyder på at lite kunnskap gjør at man er forsiktig med å satse pengene sine. På den andre siden har vi intervjuobjekt D, som ikke støtter opp om denne teorien. Hun investerer ikke, men viser god kunnskap om ulike spareformer og økonomi, men viser en veldig risikoavers atferd, da hun kun velger å spare i bank.

Våre funn og litteraturen råder kvinner til å ikke påta seg mer risikofylte investeringer, men heller bruke en større andel av formuen de allerede har på slike investeringer. Med den kapitalen de allerede har investert i risikofylte investeringer, gjør de det bedre enn menn. Problemet til kvinner er altså at de har for stor andel av kapitalen i banken, noe som gjør at de går glipp av høyere potensiell avkastning.

Vi ser en tydelig sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap blant de fleste av våre intervjuobjekter. Lavt kunnskapsnivå har en stor påvirkning på grad av risikovillighet. Vi ser at personen med lav kunnskap er lite villig til å plassere pengene sine i mer risikofylte investeringer fordi hun ikke kan nok om denne formen for investeringer. Dette er vanskelig å generalisere ettersom vi har et fåtall informanter og det ikke er noen av de andre intervjuobjektene som støtter opp om dette. Ut ifra vår undersøkelse ser det derfor ut som at lav kunnskap er en begrensende faktor for om man velger å investere eller ikke.

6.6 Sparer menn i mer risikable aksjer enn kvinner?

Tall fra Finansavisen (2019) viser at menn velger flere risikofylte aksjer enn kvinner. Kvinnene i vår undersøkelse investerer kun i aksjefond, men dette indikerer likevel at de velger mer sikre investeringer. Sættem mener dette kan komme av at mange menn tror at de har mer kunnskap om finansmarkedet enn det de egentlig har i realiteten, noe som styrker våre funn. Kvinnene som investerer, viste i intervjuet en mer ydmyk investeringsatferd, i motsetning til mennene. Mennene viste mer selvsikkerhet rundt temaet og mener de har god kontroll på hva som foregår i aksjemarkedet til enhver tid. At mennene i utvalget satser på den måten de gjør, kan være et uttrykk for overmot. De forsøker å slå markedet fordi de tror markedskunnskapen deres er over gjennomsnittet. En av de mannlige intervjuobjektene uttaler

følgende da han fikk spørsmål om hvorfor han velger enkeltaksjer fremfor aksjefond/fond:
“hehe, det høres kanskje litt cocky ut, men jeg tror jeg gjør det bedre selv”.

Det vil være vanskelig å diskutere om menn sparer i mer risikable aksjer enn kvinner, ettersom kvinnene i vår undersøkelse kun investerer i aksjefond/fond. En utfordring var å finne kvinner som investerer i enkeltaksjer på Oslo Børs. Dette gir en indikasjon på at det er svært få kvinner som velger investeringer med så høy, usystematisk risiko.

7. Konklusjon og videre forskning

I dette kapittelet vil vi først svare på delproblemstillingene, deretter vil vi besvare den overordnede problemstillingen. Videre vil vi se på svakheter og begrensninger ved oppgaven. Til slutt blir det presentert et forslag til videre forskning.

7.1 Svar på delproblemstillinger

7.1.1 *Er det forskjeller mellom kvinner og menn ved valg av spareform?*

Våre funn viser at kvinner totalt sett velger mer sikre investeringer enn menn. Kvinnene legger stor vekt på grad av risiko, mens mennene legger større vekt på potensiell avkastning. Dette gjør at kvinner og menn sparer ulikt og velger å prioritere forskjellig ved valg av spareform.

7.1.2 *Har kvinner og menn ulik atferd i økonomien?*

Vi ser at kvinnene og mennene i vår undersøkelse har ulik atferd i økonomien. Kulturell og sosial kapital er to viktige faktorer som har påvirket våre intervjuobjekters spareatferd. Flesteparten av kvinnene i vår undersøkelse har gradvis fått bygget opp interessen for økonomi og sparing i løpet av livet, mens mennene i større grad har blitt oppfordret i tidlig alder av nær familie. Om kvinner og menn blir oppfordret ulikt kan vi ikke trekke noen konklusjoner om. Vi ser likevel at alle som har blitt introdusert for investeringer i tidlig alder, både kvinner og menn, har fått interesse for aksjer og aksjesparing.

Vi ser at alder og livssituasjon påvirker våre informanternes økonomiske atferd. Kvinnene blir i større grad påvirket av det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret, som fører til at tidsklemma er en begrensende faktor. Vi ser ingen tydelige tegn på at mennene ser på dette som en begrensning. Dette er et funn som tidligere ikke er nevnt i litteraturen.

I vår undersøkelse fant vi ingen klare tegn på ulik interesse for økonomi hos kvinner og menn. Dermed kan det sies at ulik kunnskap og ulik bruk av tid er to av faktorene som bidrar til å forklare forskjellene i atferd på finansmarkedene mellom kvinner og menn.

7.1.3 *Har menn mer kunnskap om økonomi enn kvinner?*

Våre funn viser at både menn og kvinner over 40 år har en relativt god økonomisk forståelse, uavhengig om de investerer eller ikke. Derimot fant vi at det var et større kunnskapsgap hos

de yngre kvinnelige og mannlige intervjuobjektene. Kvinnene var defensive og gav mindre uttrykk for at de hadde kunnskap enn mennene. Ut fra vår undersøkelse uttrykker mennene at de har høyere kunnskap enn det kvinnene uttrykker.

Vi har funnet ut at menn ikke nødvendigvis har en større interesse for økonomi enn kvinner. Dette kan tyde på at menn er overrepresentert blant eiere av enkeltaksjer og påtar seg dermed mye usystematisk risiko de ikke får betalt for. Dette trekker i retning av at menn ikke er mye mer kunnskapsrike enn kvinner når det gjelder økonomi. Rådet fra standard finansteori, vil være at menn bør ta mindre usystematisk risiko, mens kvinner bør ta mer systematisk risiko.

7.1.4 Er menn mer risikosøkende enn kvinner?

Våre funn tyder på at menn er mer risikosøkende enn kvinner. Dette er fordi mennene i hovedsak velger enkeltaksjer, mens kvinnene velger mer sikre spareformer eller aksjefond.

7.1.5 Er det en sammenheng mellom risikovillighet og kunnskap?

Funnene våre viser at flertallet med høy finansiell forståelse i større grad velger mer risikofylte spareformer. Vi ser dermed en sammenheng mellom risikovillighet og kunnskapsnivå.

7.1.6 Sparer menn i mer risikable aksjer enn kvinner?

Det er vanskelig å trekke konklusjoner rundt dette temaet ettersom vi kun har intervjuet kvinner som investerer i aksjefond/fond. Likevel ser vi en indikasjon på at svært få kvinner velger investeringer med så høy, usystematisk risiko.

7.2 Svar på overordnet problemstilling

Resultatene vi har fått fra delproblemstillingene over, gir oss grunnlag til å svare på oppgavens overordnede problemstilling; *Hvorfor investerer menn i større grad enn kvinner i aksjer?*

Vi kan se at det er flere momenter som spiller inn på valg av investeringsform. Menn velger i hovedsak mer usikre investeringer enn kvinner, noe som avhenger av flere ulike grunner. Ut fra vår undersøkelse kommer vi frem til at kunnskapsnivå, risikopreferanser og atferdsmønster er svært viktige faktorer. Vi finner at mennene i undersøkelsen er mer

risikosøkende, de uttrykker en høy finansiell forståelse og har tidlig fått interesse for og blitt oppfordret til å investere.

7.3 Oppgavens begrensninger og svakheter

I etterkant av studien ser vi at det er flere begrensninger og svakheter i oppgaven. Ettersom vi ikke visste den konkrete utformingen på problemstillingen, visste vi ikke hvilke spørsmål som ville gi oss mest informasjon. Det var derfor vanskelig å vite hvilke oppfølgingsspørsmål som var nødvendige. Det var noen spørsmål vi valgte å ikke stille til alle informantene fordi vi ikke trodde spørsmålene var relevante. Dette gjelder blant annet spørsmålet om hva som kan påvirke intervjuobjektene til å investere i enkeltaksjer. Spørsmålet ble kun stilt til de personene som ikke investerer i enkeltaksjer. Dette kan ha bidratt til at vi har gått glipp av informasjon.

Spørsmålene vi stilte intervjuobjektene angående risikovillighet kan være en mulig svakhet ved oppgaven. Ett av de kvinnelige intervjuobjektene ga uttrykk for at hun hadde svart annerledes dersom det var andre tall i spørsmålene. Resultatene våre om grad av risikovillighet kunne derfor blitt annerledes hvis vi hadde benyttet andre tall og sannsynligheter.

Vi ser også en svakhet ved utvalget. Grunnet begrenset tid og ressurser, intervjuet vi kun syv personer. Dette gjør at funnene ikke kan generaliseres statistisk og gir lav ekstern validitet. Ettersom det var vanskelig å finne kvinnelige respondenter som oppfylte kravene våre, oppsøkte vi en facebookgruppe med navn "DN Kvinner - for deg som er interessert i økonomi og likestilling". Dette er en gruppe man kan melde seg inn i på eget initiativ og vi antar at disse har en spesiell interesse for temaet. I denne facebookgruppen etterlyste vi kvinnelige intervjuobjekter innenfor kategoriene og som ønsket å stille til intervju. Dette kan ha bidratt til at de med sterkeste meninger og et ønske om å dele, ble valgt. Informantene vi intervjuet vil derfor kanskje være over gjennomsnittet interessert i økonomi. Dette kan være med på å skape et ikke-representativt utvalg og som er en mulig svakhet i undersøkelsen. I tillegg intervjuet vi to økonomistudenter som også kan ha bidratt til et skjevt utvalg.

7.4 Forslag til videre forskning

Det hadde vært svært interessant å gjennomføre en kvantitativ tilnærming for å kunne generalisere resultatene våre. Et annet område som kan være spennende å undersøke er om andre land også finner en sammenheng mellom kunnskapsnivå, risikopreferanser og atferd. En annen relevant vinkling er om ulikheten mellom kvinner og menn er annerledes i andre land.

Vi mener det hadde vært interessant å se på om søskenpar (gutt og jente), helst et tvillingpar, for å utelukke rekkefølgeeffekten blant søsken, blir oppfordret ulikt til sparing av foreldre. Eller om gutter generelt blir oppfordret til å spare i enkeltaksjer/aksjefond i større grad enn det jenter blir i tidlig alder. Er det slik at kvinner arver sin mors mulige uvitenhet innenfor økonomi, og sønner sin fars mulige økonomiske kompetanse og interesse? Hvis utgangspunktet for gutter og jenter er ulikt, vil det være lurt å fokusere på økonomiopplæring allerede i grunnskolen for å utjevne kjønnsforskjellene som blir videreført i generasjoner. Ved at kvinner får mer kunnskap om økonomi i skolen kan dette være med på å redusere forskjellene mellom de som lærer om økonomi i hjemmet og de som ikke gjør det. Dette kan være med på å tette kjønnsgapet i fremtiden.

Ett av de mest interessante funnene i vår undersøkelse er at tidsklemma er en viktig faktor hos kvinnene i motsetning til hos mennene. Det kan virke som at kvinner følger det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret ubevisst ettersom samfunnet i større grad forventer at kvinner skal prioritere stell av barn og hus fremfor å bruke tid på investeringer. Et annet relevant spørsmål til videre forskning er om det faktisk er mer akseptert av samfunnet at menn bruker mer av sin tid på investeringer enn kvinner.

Litteraturliste:

AksjeNorge. (u.å.). Avkastning. Hentet 8. mai 2020 fra:

<https://aksjenorge.no/aksjesparing/risiko-og-avkastning/avkastning/>

Andreassen, V., Bredeesen, I., Thøgersen, J., Keeping, D. (2016). *Innføring i mikroøkonomi : For økonomisk-administrative studier*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Bergh, F. & Norman, A. (2017). *Økonomiskolen*. Oslo: Universitetsforl.

Bolghaug, E. (2016, 1. januar). Lykkelige mennesker tar mindre risiko. Hentet fra:

<https://www.nhh.no/nhh-bulletin/artikkelarkiv/eldre-saker/2012/januar/lykkelige-mennesker-tar-mindre-risiko/>

Borghans, L., Golsteyn, B. H. H., Heckman, J. J., Meijers, H. (2009, februar). GENDER DIFFERENCES IN RISK AVERSION AND AMBIGUITY AVERSION. Hentet fra:

<https://www.nber.org/papers/w14713.pdf>

Bourdieu, P. (1986). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press, (side 241-258).

Braathen, F. & Barstad, S. (2016, 15. april). 6 Grunner til at kvinner scorer dårligst på økonomikunnskaper. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/okonomi/i/p6LVj/6-grunner-til-at-kvinner-scorer-daarligst-paa-oekonomikunnskaper>

Bye, T. (2018, 4. mai). Dette er kvinner og menn i Norge. Hentet fra:

https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/341883

Chen, J. (2020, 1. februar). Arbitrage. Hentet fra:

<https://www.investopedia.com/terms/a/arbitrage.asp>

Dagens næringsliv. (2019, 6. mars). Bullshit at jenter ikke er interessert i økonomi. Hentet fra: <https://www.dn.no/teknologi/dn-kvinner/aksjer/bullshit-at-jenter-ikke-er-interessert-i-okonomi/2-1-559020>

Dahlum, S. (2018, 20. februar). Validitet. Hentet fra: <https://snl.no/validitet>

DNB. (2019). Hvem eier verden?. Hentet fra: <https://www.dnbnyheter.no/wp-content/uploads/2019/09/Hvem-eier-verden-Tilstandsrapport-om-okonomisk-likestilling-i-2019.pdf>

Dwyer, P. D., Gilkeson, J. H., List, J. A. (2001, 1. oktober). Gender differences in revealed risk taking: evidence from mutual fund investors. Hentet fra: <https://cpb-us-w2.wpmucdn.com/voices.uchicago.edu/dist/f/1276/files/2018/09/8-40-full-1jo1szz.pdf>

Econa. (2017, 3. januar). Manglende forståelse og kunnskap om personlig økonomi hos unge har blitt et samfunnsproblem. Hentet fra: <https://www.econa.no/manglende-forstaelse-og-kunnskap-om-personlig-okonomi-hos-unge-har-blitt-et-samfunnsproblem>

Erikssen, H. Ø. (2012, 7. mai). Å betale gjeld er smarteste sparing. Hentet fra: <https://www.dinepenger.no/forbruker/fond/aa-betale-gjeld-er-smarteste-sparing/10023707>

Fallan, L., & Pettersen, I. (2016). *Bedriftsøkonomiske atferdsteorier : Endrede perspektiver på atferd, koordinering og organisering*. Bergen: Fagbokforl.

Finansavisen. (u.å.). Kvinnens favoritt-aksjer. Hentet 8. mai 2020 fra: <https://finansavisen.no/nyheter/livsstil/2010/06/kvinnens-favoritt-aksjer>

Finanseksperten. (u.å.). Betale ned lån eller putte pengene i banken?. Hentet 8. mai 2020 fra: <https://finansexperten.no/betale-ned-lan-eller-putte-pengene-i-banken/>

Finansportalen. (2018, 16. mai). Indeksfond eller aktive fond - hva er best?. Hentet fra: <https://www.finansportalen.no/andre-valg/artikler/indeksfond-eller-aktive-fond-hva-er-best/>

Finansportalen. (u.å.). Nedbetaling av gjeld som sparing. Hentet 8. mai 2020 fra:

<https://www.finansportalen.no/pensjon/nedbetaling-av-gjeld-som-sparing/>

Flatebakken, A. (2019, 4. september). Dette må du vite om aksjer. Hentet fra:

<https://e24.no/boers-og-finans/i/xPbqr8/dette-maa-du-vite-om-aksjer>

Folkvord, B. (2018). *Skatterett; tidsskrift for skatt og avgift*. (s. 78-87). Oslo: Universitetsforlaget.

Fondsfinans. (2018, 19. februar). Fondssparing - dette må du tenke på. Hentet fra:

<https://www.fondsfinans.no/fondssparing/>

Giske, M. E. (2019, 19. september). Mange kvinner vil ikke ta økonomisk risiko, men mange gjøre det likevel ubevisst. Hentet fra: <https://www.dnbnyheter.no/privatokonomi/kvinner-vil-ikke-ta-okonomisk-risiko-men-mange-gjor-det-likevel-ubevisst/>

Gripsrud, G., Olsson, U. H., Silkoset, R. (2016) *Metode og dataanalyse*. Oslo: Cappelen damm.

Gripsrud, G., Silkoset, R., Olsson, U. (2004). *Metode og dataanalyse : Med fokus på beslutninger i bedrifter*. Kristiansand: Høyskoleforl.

Halvorsen, E. (2011, mars). Norske husholdningers sparing. Hentet fra:

https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/bitstream/handle/11250/178882/halvorsen_sparing-2011.pdf?sequence=1

Helsebiblioteket. (2016, 7. juni). Kvalitativ metode. Hentet fra:

<https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/kvalitativ-metode>

Hippe, M., (2019, 27. juni). Innføring i risikostyring. Hentet fra:

<https://blogg.nordnet.no/innforing-i-risikostyring/>

Hoff, E. (2011, mars). Bankers likviditet og finansiering. Hentet fra: https://www.norges-bank.no/contentassets/72cd4e2718904fb4a3dc68bab0ff4bf1/bankers_likviditet_og_finansiering.pdf

Hoffmann, T. (2013, 22. september). Hva kan vi bruke kvalitativ forskning til? Hentet fra: http://torhenrik.no/wp-content/uploads/2016/05/Hva-kan-vi-bruke-kvalitativ-forskning-til_-_forskning.pdf

Høiland, K. (2012, 26. januar). Nordmenn er middels risikovillige. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/norge/i/Vb8wd/nordmenn-er-middels-risikovillige>

Jacobsen, D. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Jacobsen, S. (2019, 8. mars). Er kvinner eller menn best i aksjemarkedet? Hentet fra: <https://finansavisen.no/nyheter/boers-finans/2019/03/er-kvinner-eller-menn-best-i-aksjemarkedet>

Jianakoplos, N., & Bernasek, A. (1998). *ARE WOMEN MORE RISK AVERSE?*. *Economic Inquiry*. (s. 620-630)

Kjøs, L. A., (2012, 12. juni). Forslag til spareportefølje for husholdninger. Hentet fra: <https://openaccess.nhh.no/nhh-xmlui/bitstream/handle/11250/169389/Kjoes%202012.PDF?sequence=1&isAllowed=y>

Klp. (u.å.). Lær om fond. Hentet 8. mai 2020 fra: <https://www.klp.no/sparing-og-fond/spar-i-fond/l-r-om-fond>

Meinich, P., (2019, 7. februar). Derivat - finans. Hentet fra: https://snl.no/derivat_-_finans

Norcap. (2013, oktober). Det falske ikon. Hentet fra: https://www.norcap.no/filarkiv/File/Markedsrapporter/Markedsrapport_oktober_2013.pdf

Nordea. (u.å.). Start egen pensjonssparing. Hentet 8. mai 2020 fra:

<https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/pensjon/egen-pensjonssparing.html>

Nordea. (u.å.). Aksjer. Hentet 8. mai 2020 fra: [https://www.nordea.no/privat/vare-](https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/sparing-og-investering/aksjer/)

[produkter/sparing-og-investering/aksjer/](https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/sparing-og-investering/aksjer/)

Nordea. (u.å.). Hva er obligasjoner?. Hentet 8. mai 2020 fra:

<https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/sparing-og-investering/fond/hva-er-obligasjoner.html>

Nordea. (u.å.). Investere i aksjer. Hentet 8. mai 2020 fra: [https://www.nordea.no/privat/vare-](https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/sparing-og-investering/aksjer/investere-i-aksjer.html)

[produkter/sparing-og-investering/aksjer/investere-i-aksjer.html](https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/sparing-og-investering/aksjer/investere-i-aksjer.html)

Nordea. (u.å.). Sparekonto. Hentet 8.mai 2020 fra: [https://www.nordea.no/privat/vare-](https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/sparing-og-investering/sparing-pa-konto/sparekonto.html)

[produkter/sparing-og-investering/sparing-pa-konto/sparekonto.html](https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/sparing-og-investering/sparing-pa-konto/sparekonto.html)

Nordnet. (u.å.). Hva er kapitalinntekt. Hentet 8. mai 2020 fra:

<https://www.nordnet.no/faq/1365-hva-er-kapitalinntekt?guideCategory=1043>

Nyhus, E. K. & Webley, P. (2013, 22. august). The Relationship Between Parenting and the Economic Orientation and Behavior of Norwegian Adolescents. Hentet fra: [https://www-](https://www-tandfonline-com.galanga.hvl.no/doi/pdf/10.1080/00221325.2012.754398?needAccess=true&)

OECD. (2016). Nasjonal kartlegging av finansiell kompetanse. Hentet fra:

[https://aksjenorge.no/wp-content/uploads/2016/04/Rapport-Resultater-fra-OECDs-](https://aksjenorge.no/wp-content/uploads/2016/04/Rapport-Resultater-fra-OECDs-kartlegging-av-Finansiell-Kompetanse-i-Norge-ved-AksjeNorge.pdf)
[kartlegging-av-Finansiell-Kompetanse-i-Norge-ved-AksjeNorge.pdf](https://aksjenorge.no/wp-content/uploads/2016/04/Rapport-Resultater-fra-OECDs-kartlegging-av-Finansiell-Kompetanse-i-Norge-ved-AksjeNorge.pdf)

Opinion. (2018, februar). Jobbundersøkelsen 2018. Hentet fra:

[https://finnspirasjon.finn.no/uploads/img/default/0001/01/494ceb0073489e2be536f6fff82b31](https://finnspirasjon.finn.no/uploads/img/default/0001/01/494ceb0073489e2be536f6fff82b3129e56caf8d.pdf)
[29e56caf8d.pdf](https://finnspirasjon.finn.no/uploads/img/default/0001/01/494ceb0073489e2be536f6fff82b3129e56caf8d.pdf)

Oslo Børs. (2018). Antall aksjeeiere kvinner/menn. Hentet fra: [https://www.oslobors.no/Oslo-](https://www.oslobors.no/Oslo-Boers/Statistikk/AArsstatistikk/Aksjer/2018-Antall-aksjeeiere-kvinner-menn)
[Boers/Statistikk/AArsstatistikk/Aksjer/2018-Antall-aksjeeiere-kvinner-menn](https://www.oslobors.no/Oslo-Boers/Statistikk/AArsstatistikk/Aksjer/2018-Antall-aksjeeiere-kvinner-menn)

Regjeringen. (2019, 17. desember). Fortsatt nest best på likestilling. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fortsatt-nest-best-pa-likestilling/id2683294/>

Regjeringen. (u.å.). Unge voksne og betalingsproblemer. Hentet 8. mai 2020 fra:
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/for/konferanse_om_unge_voksne_og_betalingsproblemer/unge_voksne_og_betalingsproblemer.pdf

Riise, K. V., (2019, 30. oktober). Nå er kvinnene på banen. Hentet fra:
<https://www.dnb.no/dnbnyheter/no/bors-og-marked/naa-er-kvinnene-paa-banen>

Sander, K. (2019, 30. august). Eksplorerende design. Hentet fra:
<https://estudie.no/eksplorerende-design/>

Saunders, M., Lewis, P. & Thornhill, A. (2009). *Research Methods for Business Students*. London: Pearson Education.

Skatteetaten. (u.å.). Om aksjesparekonto. Hentet 8. mai 2020 fra:
<https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/rapportering-og-bransjer/tredjepartsopplysninger/bank-finans-og-forsikring/aksjesparekonto/om-aksjesparekonto/>

Skog, O. (2004). *Å forklare sosiale fenomener : En regresjonsbasert tilnærming*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Slettholm, A. (2016, 14. april). Rektorer: kvinner er mindre interessert i økonomi enn menn. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/okonomi/i/rLA9l/rektorer-kvinner-er-mindre-interessert-i-oekonomi-enn-menn>

Sparebank1. (u.å.). BSU - Boligsparing for ungdom. Hentet 8. mai 2020 fra:
<https://www.sparebank1.no/nb/bank/privat/sparing/spare-pa-konto/bsu.html>

SSB. (2017, 5. desember). Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn vedvarer. Hentet fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/lonnsforskjellene-mellom-kvinner-og-menn-vedvarer--331542>

SSB. (2019, 26. februar). Kjønnforskjeller i utdanning og arbeid. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/likestilling>

SSB. (2020, 5. februar). Lønn. Hentet fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/lonnansatt>

Stoltz, G. (2014, 30. mai). Sparing. Hentet fra: <https://snl.no/sparing>

Stranden, A. L. (2015 28. april). Streng foreldre kan få sløsete tenåringer. Hentet fra: <https://forskning.no/utviklingspsykologi-barn-og-ungdom-penger-og-privatokonomi/streng-foreldre-kan-fa-slosete-tenaringer/498054>

Staavi, T. (2016, 13. april). Enorm og uforklarlig kjønnforskjell. Hentet fra: <https://www.finansnorge.no/blogger/blogg-staavi/enorm-og-uforklarlig-kjonnsforskjell/>

Sættem, B. E. (2018, 08. mars). Kvinner slår menn på børsen. Hentet fra: <https://blogg.nordnet.no/kvinner-slar-menn-pa-borsen/>

Sættem, B. E. (2019, 08. mars). Derfor er kvinner bedre investorer. Hentet fra: <https://blogg.nordnet.no/derfor-er-kvinner-bedre-investorer/>

Verdipapirfondenes forening. (2011, mars). Store kjønnforskjeller i spareavtaler. Hentet fra: [STORE KJØNNFORSKJELLER I SPAREAVTALER](https://www.verdipapirfondenesforening.no/Store%20kjonnforskjeller%20i%20spareavtaler)

VFF. (2018, 4. september). Stadig flere sparer i fond. Hentet fra: <https://www.vff.no/news/2018/rekordmange-sparerer-i-fond>

VFF. (u.å.). Hovedfunn - handlinger og holdninger. Hentet 8.mai 2020 fra: https://vff.no/assets/Faktablad/Fondsundersøkelsen-2018_hovedfunn.pdf

World economic forum. (2019, 16. desember). Mind the 100 Year Gap. Hentet fra:
<https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality>

Zanakis, S. H., Renko, M., Bullough, A. (2012). *Nascent Entrepreneurs and the Transition to Entrepreneurship: Why Do People Start New Businesses?*. Journal of Developmental Entrepreneurship. (side 1-2).

Ødegaard, B. A., (2000). Derivater og finansiell risikostyring. Hentet fra:
http://finance.bi.no/~bernt/publications/risikostyring_derivater/artikkel.pdf

Aanes, S. (2007). *Obligasjonsinvesteringer for privatpersoner: Praktisk økonomi & Finans*. Universitetsforlaget. (s. 39-48)

Årethun, T., Nesse, J. G., Kološta, S., Flaška, F. (2017). *Common and different factors influencing entrepreneurial intentions among youth in rural Norway and Slovakia*. Proceedings to the 14th International Conference on Enterprise Systems, Accounting and Logistics (ICESAL). (side 4-5).

Vedlegg:

Vedlegg 1 - Intervjuguide

Generelt bakgrunnsinformasjon:

- Hvor gammel er du?
- Hvordan er familiesituasjonen din? hvor mange er det i husholdningen? kollektiv, gift, samboer etc?
- Hva slags utdanning har du? innenfor hvilket fagområde?

Usikre investeringer:

- Snakker du om aksjer og andre usikre investeringer på jobb, med venner eller familie?
- Hvilke finansielle produkter har du hørt om?
 - Første hint: da tenker vi på slike ting som banksparing, aksjekjøp osv..
- Sparer du nå i noen av disse?
 - Oppfølgingsspørsmål: Hva er de viktigste aksjene du sparer i?
- Har du spart i noen av disse, men som du har sluttet med?
- Hvorfor valgte du akkurat dette/disse alternativene?
- Sparer noen av foreldrene eller søsknene dine i aksjer eller aksjefond?
- Sparer partneren din i aksjer eller aksjefond?
- Kjenner du noen andre som sparer i aksjer eller aksjefond?
- Er det noe som kan påvirke deg til å spare i aksjer? isåfall hva?

Spørsmål til de som har investert i aksjer:

- Når fikk du interesse for usikre investeringer?
- Hvordan fikk du kjennskap disse?

Personlig økonomi:

- Hvem i husholdningen tar de daglige avgjørelsene angående store innkjøp i din husstand? (for eksempel kjøp av bil, møbler, brune- og hvitevarer)
- Har husholdningen din et budsjett?
- Hvis du personlig må betale en stor utgift i dag - like stor som din månedlige inntekt, ville du kunne betale denne uten å låne penger eller spørre venner eller familie om hjelp?

- Oppfølgingsspørsmål: Så du føler du har god råd i dag? /eller relativt lite å rutte med?
- Er det noe du sparer til nå? (ferier, reise, bli gjeldsfri, hus)

Finansiell forståelse:

- Hvor god kunnskap føler du at du har om tema personlig økonomi sammenlignet med gjennomsnittet/andre?

Risikoaversjon:

- Satser 50.000 kroner. Anta at du kan velge mellom: a) en sikker gevinst på 100.000 kroner, eller b) 10 prosent sannsynlighet for å vinne 1.000.000 kroner og 90 prosent sannsynlighet for ingen gevinst
- Anta at du kan velge mellom: a) et sikkert tap på 750.000 kroner, eller b) 75 prosent sannsynlighet for et tap på 1.000.000 kroner og 25 prosent sannsynlighet for å ikke tape noe.
- I hvilke aksjer har du mest verdier i?
 - Eventuelt: Hvilken kategori?
- Er det noe du vil tilføye/legge til?

Vedlegg 2 – Innlegg i facebookgruppen «DN Kvinner – for deg som er interessert i økonomi og likestilling»

Hedda Rysjedal

18. mars

Hei!

Vi er to jenter på 23 år som for øyeblikket skriver bacheloroppgave i Økonomi og Jus. I den forbindelse trenger vi to kvinner vi kan intervjuer angående usikre investeringer. Vi har hatt litt problemer med å finne riktige intervjuobjekter, så vi prøver lykken her:-)

Vi trenger:

- 1) Voksen dame, gift, yrkesaktiv og investerer i enkeltaksjer/aksjefond.
- 2) Voksen dame, singel, yrkesaktiv og invester ikke i enkeltaksjer/aksjefond.

Dette vil være et dybdeintervju som vil foregå over telefon på ca 15-20 minutter.

Send oss gjerne en melding om dere ønsker mer informasjon.

Setter stor pris på om noen av dere har tid og mulighet til å hjelpe oss.

Hilsen Ida Magelssen og Hedda Rysjedal

Ida Marie Skarheim Magelssen og 14 andre

20 kommentarer

Liker

Kommenter

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgåve

BO6-2011 bacheloroppgåve

Predefinert informasjon

Startdato:	05-05-2020 15:00	Termin:	2020 VÅR
Sluttdato:	14-05-2020 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve	Studiepoeng:	15
SIS-kode:	203 BO6-2011 1 BO 2020 VÅR		
Intern sensor:	Torbjørn Årethun		

Deltaker

Navn:	Hedda Johnsen Rysjedal
Kandidatnr.:	309
HVL-id:	161372@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	18020	Inneholder besvarelsen	Nei
Egenerklæring *:	Ja	konfedensielt	
		materiale?:	

Jeg bekrefter at jeg har ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	Ida og Hedda
Gruppenummer:	14
Andre medlemmer i gruppen:	Ida Marie Skarheim Magelssen

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei